



آزمون ۸ از ۱۴



شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

اگر دانشگاه اصلاح شود مملکت اصلاح می شود.
امام خمینی (ره)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی سنجش دوازدهم - مرحله ششم (۱۴۰۲/۱۱/۱۳)

علوم انسانی (دوازدهم)

کارنامه آزمون، عصر روز برگزاری آن از طریق سایت اینترنتی زیر قابل مشاهده می باشد:

www.sanjeshserv.ir

مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان ها و مراکز آموزشی

به منظور فراهم نمودن زمینه ارتباط مستقیم مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان ها و مراکز آموزشی همکار در امر آزمون های آزمایشی سنجش و بهره مندی از نظرات ارزشمند شما عزیزان در خصوص این آزمون ها ، آدرس پست الکترونیکی test@sanjeshserv.com معرفی می گردد. از شما عزیزان دعوت می شود، دیدگاه های ارزشمند خود را از طریق آدرس فوق با مدیر تولیدات علمی و آموزشی این مجموعه در میان بگذارید.



@sanjesheducationgroup



@sanjeshserv

کانال های ارتباطی:

ویژه پایه دوازدهم

ریاضی و آمار

۱. گزینه ۴ درست است.

$$a_n = \frac{(-1)^{n+1}}{n-2} \Rightarrow \begin{cases} a_4 = \frac{(-1)^5}{4-2} = -\frac{1}{2} \\ a_6 = \frac{(-1)^7}{6-2} = -\frac{1}{4} \end{cases} \Rightarrow a_4 + a_6 = -\frac{1}{2} - \frac{1}{4} = -\frac{3}{4}$$

۲. گزینه ۳ درست است.

جمله عمومی را برابر $\frac{1}{n}$ قرار می‌دهیم تا n را بیابیم:

$$a_n = \frac{n}{n^2 + 5} = \frac{1}{6} \Rightarrow n^2 + 5 = 6n \Rightarrow n^2 - 6n + 5 = 0$$

$$\Rightarrow (n-1)(n-5) = 0 \Rightarrow \begin{cases} n-1 = 0 \Rightarrow n = 1 \\ n-5 = 0 \Rightarrow n = 5 \end{cases}$$

۳. گزینه ۲ درست است.

برای به‌دست آوردن تعداد جملات منفی $a_n < 0$ قرار می‌دهیم:

$$a_n < 0 \Rightarrow \frac{n+1}{2n-19} < 0$$

چون n عددی طبیعی است پس $n+1$ همواره مثبت است؛ بنابراین مخرج کسر باید منفی باشد تا حاصل منفی شود.

$$2n-19 < 0 \Rightarrow 2n < 19 \Rightarrow n < \frac{19}{2} = 9.5$$

اعداد طبیعی کوچک‌تر از 9.5 شامل $\{1, 2, \dots, 9\}$ هستند؛ بنابراین ۹ جمله منفی دارد.

۴. گزینه ۱ درست است.

$$a_n = (-1)^n (6-n)^2$$

$$n=1 \Rightarrow a_1 = -5^2$$

$$n=2 \Rightarrow a_2 = 4^2$$

$$n=3 \Rightarrow a_3 = -3^2$$

$$n=4 \Rightarrow a_4 = 2^2$$

$$n=5 \Rightarrow a_5 = -1^2$$

مجموع ۵ جمله اول به‌صورت زیر است:

$$-5^2 + 4^2 - 3^2 + 2^2 - 1^2 = -25 + 16 - 9 + 4 - 1 = -15$$

۵. گزینه ۲ درست است.

با توجه به جملات $1, 5, 9, 13, \dots$ که فاصله آن‌ها ۴ واحد است، می‌توان جمله عمومی را به‌صورت $a_n = 4n - 3$ نوشت.

$$a_n = 4n - 3 \rightarrow \text{جمله } n\text{ام}$$

بنابراین:

$$a_{n+1} = 4(n+1) - 3 = 4n + 1 \rightarrow \text{جمله } n+1\text{ام}$$

$$a_n + a_{n+1} = 4n - 3 + 4n + 1 = 8n - 2 = \text{مجموع جملات } n\text{ام و } n+1\text{ام}$$

در نتیجه:

۶. گزینه ۴ درست است.

$$a_1 = 1$$

$$n = 1 \rightarrow a_2 = 2(1) + 1 + a_1 = 2 + 1 + 1 = 4 = 2^2$$

$$n = 2 \rightarrow a_3 = 2(2) + 1 + a_2 = 4 + 1 + 4 = 9 = 3^2$$

$$n = 3 \rightarrow a_4 = 2(3) + 1 + a_3 = 6 + 1 + 9 = 16 = 4^2 \Rightarrow a_n = n^2 \Rightarrow a_{10} = 10^2 = 100$$

۷. گزینه ۱ درست است.

در دنباله فیبوناچی برای $n > 2$ هر جمله برابر حاصل جمع دو جمله قبلی است.

$$\Rightarrow (x+1) + (3x+2) = 5x-4 \Rightarrow 4x+3 = 5x-4 \Rightarrow x=7 \Rightarrow x+1=8$$

جملات دنباله فیبوناچی به صورت $1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, \dots$ است که ۸ جمله ششم دنباله است.

۸. گزینه ۴ درست است.

$$a_n = a_1 + (n-1)d$$

$$a_8 = \frac{1}{3}a_{12} \Rightarrow a_{12} = 3a_8 \Rightarrow a_1 + 11d = 3(a_1 + 7d) = 3a_1 + 21d \Rightarrow 2a_1 + 10d = 0$$

$$\Rightarrow 2(a_1 + 5d) = 0 \Rightarrow a_1 + 5d = a_6 = 0$$

۹. گزینه ۲ درست است.

$$a_n = a_1 + (n-1)d$$

$$a_7 + a_{10} = 6 \Rightarrow (a_1 + d) + (a_1 + 9d) = 6$$

$$\Rightarrow 2a_1 + 10d = 6 \Rightarrow 2(a_1 + 5d) = 6 \Rightarrow a_1 + 5d = 3 \Rightarrow a_6 = 3$$

$$a_6 = 3 \Rightarrow a_1 \times a_6 = -21 \Rightarrow a_1 \times 3 = -21 \Rightarrow a_1 = -7$$

$$a_6 = 3 \Rightarrow a_6 = a_1 + 5d \Rightarrow 3 = -7 + 5d \Rightarrow 5d = 10 \Rightarrow d = 2$$

۱۰. گزینه ۱ درست است.

برای به دست آوردن اختلاف مشترک داریم:

$$d = \frac{b-a}{m+1} = \frac{19-47}{3+1} = \frac{-28}{4} = -7$$

چون دنباله حاصل، روند کاهشی دارد، پس اختلاف مشترک -7 بوده و جمله اول 47 است.

بنابراین جمله عمومی دنباله برابر است با:

$$a_n = a_1 + (n-1)d \Rightarrow a_n = 47 + (n-1)(-7) = 47 - 7n + 7 = -7n + 54$$

با قرار دادن $n = 25$ ؛ جمله ۲۵ام به دست می آید:

$$a_n = -7n + 54 \xrightarrow{n=25} a_{25} = -7(25) + 54 = -121$$

۱۱. گزینه ۳ درست است.

$$a_n = a_1 + (n-1)d \Rightarrow a_5 = a_1 + 4d = 5$$

$$s_n = \frac{n}{2}(2a_1 + (n-1)d) \Rightarrow s_{11} = \frac{11}{2}(2a_1 + 10d) = \frac{11}{2} \times 2(a_1 + 5d) \Rightarrow s_{11} = 11 \times 5 = 55$$

۱۲. گزینه ۲ درست است.

مجموع جملات دنباله حسابی برابر است با:

$$a_1 = 16, d = -4$$

$$s_n = \frac{n}{2}(2a_1 + (n-1)d) \Rightarrow s_n = \frac{n}{2}(2 \times 16 + (n-1)(-4))$$

$$s_n = \frac{n}{2}(32 + 4 - 4n) = \frac{n}{2}(36 - 4n) = n(18 - 2n)$$

کافیست مجموع جملات را برابر صفر قرار داده و مقدار n را به دست آوریم:

$$s_n = n(18 - 2n) = 0 \Rightarrow \begin{cases} n = 0 \\ 18 - 2n = 0 \Rightarrow 18 = 2n \Rightarrow n = 9 \end{cases}$$

$n = 0$ غیر قابل قبول است. چراکه دنباله را به ازای مقادیر طبیعی بررسی می کنیم پس تنها جواب قابل قبول $n = 9$ است.

۱۳. گزینه ۱ درست است.

با توجه به فرمول اختلاف مشترک در دنباله حسابی داریم:

$$\begin{cases} d = (2x+1) - (x-1) = x+2 \\ d = (4x-5) - (2x+1) = 2x-6 \end{cases} \Rightarrow 2x-6 = x+2 \Rightarrow x=8$$

$$d = 8+2 = 10 \text{ و } a_1 = x-1 = 7$$

بنابراین:

$$\Rightarrow a_n = a_1 + (n-1)d = 7 + (n-1) \times 10 = 10n - 3 \Rightarrow a_{85} = 10 \times 85 - 3 = 847$$

۱۴. گزینه ۱ درست است.

$$a_n = a_1 + (n-1)d$$

$$a_3 + a_{10} + a_{14} + a_{17} = 24$$

$$\Rightarrow (a_1 + 2d) + (a_1 + 9d) + (a_1 + 13d) + (a_1 + 16d) = 24$$

$$\Rightarrow 4a_1 + 40d = 24 \Rightarrow a_1 + 10d = 6$$

$$s_n = \frac{n}{2}(2a_1 + (n-1)d) \Rightarrow s_{21} = \frac{21}{2}(2a_1 + (21-1)d)$$

$$= \frac{21}{2}[2(a_1 + 10d)] = \frac{21}{2}[2 \times 6] = 21 \times 6 = 126$$

۱۵. گزینه ۳ درست است.

$$4, \dots, \dots, \dots, 29, \quad d = \frac{b-a}{m+1}$$

$$\Rightarrow d = \frac{29-4}{4+1} = \frac{25}{5} = 5 \Rightarrow 4, 9, 14, 19, 24, 29$$

$$\text{مجموع جملات اول و دوم: } 4 + 9 = 13$$

اقتصاد

۱۶. گزینه ۲ درست است.

الف) در شرایطی که افزایش سطح عمومی قیمت ها، بی رویه، مداوم و پرنوسان باشد، پول نمی تواند در طول زمان حفظ ارزش کند و قدرت خرید خود را از دست می دهد، در نتیجه، «وسیله پرداخت مناسبی در آینده» نخواهد بود و نمی تواند این وظیفه خود را به درستی ایفا کند. (صفحات ۹۸ و ۱۰۱)

ب) در شرایط «رکود» به دلیل وجود نیروی کار بیکار و منابع غیرفعال در اقتصاد، تولید زیر منحنی مرز امکانات، قرار می گیرد و در نتیجه برای تولید بیشتر یک کالا، نیازی به انتقال منابع از کالای دیگر، وجود ندارد. (صفحات ۸۴ و ۸۵)

با توجه به پرسش مطرح شده مبنی بر گزینه های نادرست در ارتباط با مفهوم رکود، گزینه های (۱) و (۳) حذف می شوند. گزینه (۲) اساساً نادرست است؛ زیرا کمیابی منابع، دلیل قرار گرفتن تولید، زیر منحنی مرز امکانات نیست؛ بلکه دلیل غیرقابل دسترس بودن نقاط بالای منحنی است. گزینه (۴) نیز نادرست است؛ زیرا وجود منابع غیرفعال و بیکار در اقتصاد، باعث می شود نقطه تولید، زیر منحنی مرز امکانات و در شرایط ناکارایی قرار بگیرد. حرکت نقطه ای روی منحنی مرز امکانات به دلیل تغییر ترکیب تولید و در شرایط وجود کارایی اتفاق می افتد. (صفحه ۸۸)

پ) یکی از منابع ناپایدار درآمد دولت از طریق ایجاد بدهی و شریک کردن مردم در سود طرح های سرمایه گذاری و عمرانی دولتی است. برای کسب این درآمد، دولت از طریق بانک مرکزی و در شرایط «تورم» که اقتصاد با افزایش حجم نقدینگی ناهماهنگ با تولید، مواجه است، با اعمال سیاست بازار باز اقدام به فروش اوراق مشارکت به مردم می کند؛ که علاوه بر کسب درآمد، حجم نقدینگی موجود را نیز کنترل می کند. (صفحات ۶۵ و ۱۰۳)

(فصل دوم، درس ششم: سایر درآمدهای دولت - فصل سوم، درس هشتم: منابع غیرفعال و مرز امکانات تولید - بیکاری و رکود، چه پیامدهایی دارد؟ - درس نهم: وظایف پول - تورم - علل تورم و نقش دولت)

۱۷. گزینه ۴ درست است.

الف) مالیات پرداختی توسط مصرف کننده همان جمع مالیات های خالص پرداختی توسط تولیدکنندگان است که از طرفی با مالیات ناخالص مرحله آخر نیز برابر است پس:

$$۱۰,۶۵۰ = \text{مالیات بر ارزش افزوده ناخالص مرحله چهارم}$$

ب) اعتبار مالیاتی مرحله اول تولید همیشه برابر با صفر است و اعتبار مالیاتی مراحل دیگر تولید نیز با مالیات ناخالص مرحله قبل از خود برابر است، پس:

$$۳,۶۵۰ = \text{مالیات ناخالص مرحله اول} = \text{اعتبار مالیاتی مرحله دوم}$$

$$۸,۲۷۰ = \text{مالیات ناخالص مرحله سوم} = \text{اعتبار مالیاتی مرحله چهارم}$$

پ) منظور از مالیات بر فروش، همان مالیات خالص پرداخت شده توسط تولیدکنندگان است که از فرمول زیر به دست می آید:

$$\text{مالیات ناخالص مرحله قبل} - \text{مالیات ناخالص خودش} = \text{مالیات بر فروش هر تولیدکننده}$$

$$\text{مالیات خالص مرحله اول همیشه با مالیات ناخالص همین مرحله برابر است. یعنی: } ۳,۶۵۰ =$$

$$۱,۷۷۰ = ۳,۶۵۰ - ۵,۴۲۰ = \text{مالیات ناخالص مرحله اول} - \text{مالیات ناخالص مرحله دوم} = \text{مالیات خالص مرحله دوم}$$

$$۲,۳۸۰ = ۱۰,۶۵۰ - ۸,۲۷۰ = \text{مالیات خالص مرحله چهارم}$$

ت) از طرفی با توجه به نرخ مالیات که ۱۰ درصد است اگر مالیات ناخالص هر مرحله را ضربدر ۱۰ کنیم، قیمت همان مرحله به دست می آید، پس:

$$۱۰۶,۵۰۰ = ۱۰,۶۵۰ \times ۱۰ = ۱۰ \times \text{مالیات ناخالص همین مرحله} = \text{قیمت قبل از مالیات مرحله چهارم}$$

$$۱۱۷,۱۵۰ = ۱۰,۶۵۰ + ۱۰۶,۵۰۰ = \text{قیمت با مالیات ناخالص}$$

(فصل دوم، درس ششم: مالیات بر ارزش افزوده، ص ۶۳)

۱۸. گزینه ۲ درست است.

الف) با در نظر گرفتن اینکه دو محصول انسولین و داروهای قلبی، جانشینی ندارند؛ تقاضا برای این دو محصول با افزایش قیمت آنها تغییر نمی کند. از طرفی به همان میزان که درآمد کارخانه به دلیل افزایش ۲۰٪ قیمت محصولات، بالا رفته، هزینه های تولید نیز به همان نسبت افزایش یافته است؛ بنابراین سود کارخانه علی رغم افزایش قیمت محصولات، تغییر چندانی ندارد. (ص ۱۰۴)

ب) با فرض اینکه درآمد کارخانه افزایش یافته است؛ ولی به دلیل تورم و کاهش ارزش پول، قدرت خرید کارخانه نیز کاهش می یابد. (ص ۱۰۲)

پ) نوسانات نرخ ارز از دلایل ایجاد تورم در کشور ما است؛ زیرا نوسانات نرخ ارز منجر به کاهش قدرت خرید پول می شود که در پی آن تورم ایجاد می شود. از سوی دیگر زمانی که تورم به دلیل نابرابری عرضه و تقاضای کل اتفاق می افتد، دولت ها از دو طریق می توانند عرضه را افزایش دهند؛ روش اول افزایش ظرفیت های تولیدی است که معمولاً زمان بر است و دولت ها ترجیح می دهند از طریق افزایش واردات، بازار را تنظیم کنند. (ص ۱۰۳)

(فصل سوم، درس نهم: علل تورم و نقش دولت - برای تمرین و تفکر)

۱۹. گزینه ۳ درست است.

بررسی گزینه‌های نادرست:

(۱) سیاست پولی انبساطی با افزایش نقدینگی از طریق سیاست بازار موجب بازگشت پول به بازار شده و به رونق اقتصادی و درمان رکود می‌پردازد.

(۲) با کاهش نرخ تورم، سطح عمومی قیمت‌ها کاهش نمی‌یابد، بلکه با سرعت کمتری نسبت به قبل افزایش می‌یابد.

(۴) سیاست پولی انقباضی توسط دولت و از طریق بانک مرکزی برای کنترل حجم نقدینگی و از طریق سیاست بازار باز به کاهش حجم نقدینگی می‌پردازد. (فصل سوم، درس نهم: علل تورم و نقش دولت، ص ۱۰۳)

۲۰. گزینه ۴ درست است.

(الف) در یک اقتصاد مقاوم با خودکفایی در برخی از تولیدات داخلی و کاهش وابستگی برای تأمین آن‌ها از خارج، می‌توان از آسیب‌های تحریم اقتصادی کم کرد. همچنین خودکفایی و عدم وابستگی در تأمین کالاهای راهبردی و ضروری، مانند صنایع نظامی و دفاعی از این دست هستند. به علاوه ایجاد تنوع در شرکاء تجاری، اثر مطلوبی در کاهش آسیب‌های تحریم دارد. (صفحه ۷۴)

کاهش نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی بین افراد پردرآمد و کم‌درآمد و بهبود توزیع درآمدها در جامعه باعث کاهش فقر می‌شود. البته راهکارهای دیگری مانند بهبود فضای کسب‌وکار که منجر به کاهش بیکاری می‌شود به کاهش فقر کمک می‌کند. (صفحات ۶۰ و ۹۰)

اقتصادها برای نزدیک شدن به وضعیت استحکام و استقلال باید از وضعیت تک‌محصولی فاصله بگیرند و یا با خلق مزیت‌های جدید اقتصادی امکان تأمین کالاهای اساسی و راهبردی را در کشور فراهم کنند. ایجاد اقتصاد دانش‌بنیان نیز در این مسیر راهگشا است. (ص ۷۵)

(ب) تغییرات در فناوری‌های صنعتی و رویه‌های تولید، منجر به عدم تطابق مهارت‌های افراد جویای کار و انواع مشاغل می‌شود و منجر به بروز «بیکاری ساختاری» می‌شود. (ص ۸۷)

(پ) با توجه به صورت پرسش، که گزاره‌های نادرست مدنظر است؛ گزینه‌های (۲) و (۳) حذف می‌شوند؛ زیرا درست هستند. گزینه (۲) درست است؛ زیرا دولت‌ها هنگام بروز اختلافات سیاسی یا اقتصادی با سایر کشورها به دلیل حفاظت از منافع ملی، سیاست‌های حمایت‌گرانه نظیر وضع تعرفه‌های گمرکی، وضع می‌کنند و یا پیمان‌های قبلی را نقض می‌کنند. (ص ۷۳)

گزینه (۳) نیز درست است. در واقع کشور انگلستان در سال ۱۷۰۱ میلادی، برای حمایت از صنعت منسوجات داخلی خود، واردات هر نوع پوشاک با ابریشم ایرانی، هندی و چینی را ممنوع کرد. (ص ۷۳)

گزینه (۱) نادرست است؛ زیرا در قرن بیستم (و نه در اواخر قرن هجدهم و اوایل قرن نوزدهم)، پیمان‌های تجاری (و نه سیاست‌های حمایت‌گرانه) با طی کردن فراز و نشیب‌های گوناگون، به سازمان‌های بین‌المللی تبدیل شدند. (ص ۷۳)

گزینه (۴) نیز نادرست است؛ زیرا کنفرانس پولی و مالی سازمان ملل در سال ۱۹۴۴ منجر به شکل‌گیری بانک جهانی توسعه و صندوق بین‌المللی پول شد. (ص ۷۳)

(فصل دوم، درس پنجم: مالیات‌ها - کاهش نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی - درس هفتم: دولت‌ها و تجارت بین‌الملل - جنگ‌های تجاری و تحریم‌های اقتصادی - فصل سوم، درس هشتم - انواع بیکاری)

۲۱. گزینه ۲ درست است.

(الف) در قیمت ۱۸۴,۰۰۰ تومان تولیدکننده به دلیل بالا بودن قیمت ۶۰ واحد کالا تولید کرده اما مردم فقط ۶۰ واحد آن را خریداری می‌کنند.

(ب) در قیمت ۲۵۰,۰۰۰ تومان تولیدکننده به دلیل بالا بودن قیمت زیاد تولید می‌کند اما تقاضای مردم برای این قیمت کم است و در واقع تولیدکننده درآمدی برابر حاصلضرب قیمت در میزان تقاضای مردم (که از عرضه کمتر است) دریافت می‌کند. بنابراین:

$$\text{واحد} = \frac{\text{درآمد}}{\text{قیمت محصول}} = \frac{۴,۵۰۰,۰۰۰}{۲۵۰,۰۰۰} = ۱۸$$

(پ) در سطح قیمت ۱۸۴,۰۰۰ تومان تولیدکننده ۱۵۰ واحد محصول تولید کرده که بدیهی است برای همه این تعداد هزینه تولید را پرداخت کرده است، پس:

$$\text{هزینه هر واحد محصول} = \frac{۱,۲۰۰,۰۰۰}{۱۵۰} = ۸,۰۰۰$$

(فصل دوم، درس پنجم: تعادل در بازار کالا و خدمات، ص ۵۱)

۲۲. گزینه ۱ درست است.

با توجه به درآمد اولیه عرضه‌کننده و میزان تعادل، ابتدا باید قیمت تعادلی (اولیه) محاسبه شود. بنابراین، با توجه به رابطه محاسبه درآمد، خواهیم داشت:

مقدار محصول تولید شده $\times$ قیمت و ارزش هر واحد محصول = درآمد عرضه‌کننده
تومان $300,000 \div 100 = 3,000$: قیمت محصول $\rightarrow 100 \times$ قیمت محصول = $30,000,000$: درآمد عرضه‌کننده
بنابراین قیمت اولیه و تعادلی برای هر کیلو محصول، برابر $300,000$ تومان است. این سطح قیمت با افزایش 10% درصدی مواجه شده؛ بنابراین براساس رابطه زیر، قیمت جدید برای هر کیلو محصول، برابر است با:

تومان $300,000 + 10\% \times 300,000 = 330,000$: قیمت هر کیلو محصول بعد از افزایش
قیمت جدید به 330 هزار تومان می‌رسد. این افزایش قیمت، سبب افزایش انگیزه عرضه‌کننده برای تولید می‌شود و در نتیجه شاهد افزایش 20% تولید نسبت به قبل هستیم. میزان عرضه جدید برابر خواهد بود با:

کیلو $100 + 20 = 120 \rightarrow 100 \times 20\% = 20$: افزایش میزان تولید و عرضه در قیمت 330 هزار تومان
اما با توجه به قانون تقاضا، با افزایش قیمت محصول، میزان تقاضای آن کاهش می‌یابد.

کیلو $100 - 20 = 80 \rightarrow 100 \times 20\% = 20$: کاهش میزان تقاضا در قیمت 330 هزار تومان
در این شرایط، بازار دچار مازاد می‌شود و درآمد عرضه‌کننده، براساس میزان تقاضا در بازار تعیین می‌شود. بنابراین درآمد جدید عرضه‌کننده برابر است با:

تومان $330,000 \times 80 = 26,400,000$: مقدار جدید محصول $\times$ قیمت جدید محصول = درآمد جدید عرضه‌کننده
(صفحه ۵۱) (فصل دوم، درس پنجم - تعادل در بازار کالا و خدمات)

۲۳. گزینه ۲ درست است.

الف) عوارض خدماتی، در واقع بهای خدمات عمومی است که دولت (و شهرداری‌ها) به همه اعضای جامعه به‌طور همزمان ارائه می‌کنند. (ص ۶۲)
ب) اولین و مهم‌ترین هدف دولت از اخذ مالیات، افزایش درآمد خود تا سطحی است که بر عملکرد او در تأمین و توزیع کالاهای عمومی مؤثر باشد. (ص ۶۰)

پ) دولت در جریان چرخشی درآمد، خریداری مهم هم در بازار عوامل تولید و هم در بازار محصولات است. (ص ۵۹)

ت) مبنای مالیات‌های مستقیم، درآمد و دارایی افراد است. (ص ۶۱)

ث) مالیات بر ارزش افزوده خالص در هر مرحله، همان مالیات بر فروش تولیدکننده است. (ص ۶۳)

(فصل دوم، درس ششم: جایگاه دولت در جریان چرخشی درآمد - مالیات‌ها - مالیات مستقیم - مالیات غیرمستقیم - مالیات بر ارزش افزوده)

۲۴. گزینه ۳ درست است.

الف) برای بررسی اینکه کدام رابطه تجاری بین دو کشور «الف» و «ب» توجیه اقتصادی دارد، ابتدا باید قیمت تمام‌شده هر واحد محصول در صورت واردات برای هر کشور محاسبه و سپس مقایسه شود:

دلار 40 : قیمت تمام‌شده هر واحد برنج در کشور «الف»

{ دلار 70 : قیمت تمام‌شده هر واحد برنج برای کشور «ب»

{ دلار $40 + 10 = 50$: قیمت تمام‌شده هر واحد برنج برای کشور «ب» در صورت واردات از کشور «الف»

بر طبق اصل مزیت مطلق، کشور «الف» بهتر است برنج را در داخل تولید کند و کشور «ب» با احتساب هزینه‌های واردات همچنان منطقی است که برنج را از کشور «الف» وارد کند.

{ دلار 150 : قیمت تمام‌شده هر واحد گندم در کشور «الف»

{ دلار $120 + 16 = 136$: قیمت تمام‌شده هر واحد گندم برای کشور «الف» در صورت واردات از کشور «ب»

دلار 120 : قیمت تمام‌شده هر واحد گندم در کشور «ب»

در نتیجه طبق اصل «مزیت مطلق»، کشور «ب» بهتر است گندم را در داخل تولید و کشور «الف» با احتساب هزینه‌های واردات همچنان منطقی است که گندم را از کشور «ب» وارد کند. (صفحه ۷۰)

ب) تعامل مطلوب میان بازار و دولت در نظام‌های گوناگون اقتصادی، پاسخ‌های متفاوتی دارد. این پاسخ‌ها معمولاً با توجه به «مسئله مالکیت»، «شیوه مدیریت» و «میزان اختیارات و محدودیت‌های هر کدام از بازیگران عرصه اقتصاد»، تعیین می‌شود.

(صفحه ۷۹)

(فصل دوم، درس هفتم - اصل مزیت نسبی و مطلق در تجارت - جنگ‌های تجاری و تحریم‌های اقتصادی - شیوه تعامل بازیگران میدان اقتصاد و مسئله نظام‌های اقتصادی)

۲۵. گزینه ۴ درست است.

(الف) همه کسانی که شغلی ندارند، بیکار محسوب نمی‌شوند، در واقع بخشی از آن‌ها را افراد زیر ۱۵ سال و بخشی را نیز افراد غیرفعال تشکیل می‌دهند. اما آن گروه که واقعاً بیکار هستند، در نرخ بیکاری و اشتغال تأثیرگذارند. (ص ۸۵)
(ب) نظام اقتصادی که در مقابل نظام سرمایه‌داری قرار می‌گیرد، نظام سوسیالیستی است که پیروان این نظام معتقدند که حمایت از اقتصاد بازار آزاد منجر به تسلط سرمایه‌دارها بر اقتصاد و استثمار قشر ضعیف و محروم جامعه می‌شود. (ص ۸۰)
(پ) با مقایسه سود حاصل از هر فعالیت متوجه می‌شویم که فرد در تولید شیرآلات نسبت به کفپوش مزیت نسبی دارد (از آن جایی که مقایسه مربوط به تولید چند محصول توسط یک نفر است، مفهوم مزیت نسبی عنوان می‌شود). و با انتخاب این محصول برای تولید از سود ۷۵۰ میلیون تومانی تولید کفپوش صرف‌نظر می‌کند. (ص ۷۱)
(ت) درآمد حاصل از فروش دارایی‌هایی نظیر مواد معدنی و نفت باید صرف ایجاد سرمایه‌های جدید شود نه تأمین هزینه‌های جاری دولت. (ص ۶۵) (فصل دوم، درس ششم: سایر درآمدهای دولت - درس هفتم: مزیت نسبی و هزینه فرصت - شیوه تعامل بازیگران میدان اقتصاد و مسئله نظام‌های اقتصادی - فصل سوم، درس هشتم: اشتغال و بیکاری)

۲۶. گزینه ۳ درست است.

(الف) با توجه به صورت پرسش که گزاره‌های نادرست مدنظر است، گزینه‌های (۲) و (۴) که درست هستند، حذف می‌شوند.
گزینه (۲) درست است زیرا نقطه B، بالای نقطه تعادلی قرار دارد و مبین شرایط مازاد عرضه نیروی کار، است. بنابراین برای رسیدن به شرایط تعادل و کاهش فاصله میان عرضه و تقاضا، نیروی کار باید سطح دریافتی پیشنهادی خود را کاهش دهد تا بازار به سمت تعادل حرکت کند. (ص ۸۶)
گزینه (۴) نیز درست است. بازار در نقطه B به دلیل مازاد عرضه نیروی کار، شاهد بیکاری است و در نتیجه بخشی از عوامل و منابع تولید بیکار و بدون استفاده هستند؛ که این امر سبب ناکارایی در اقتصاد و قرار گرفتن آن، زیر منحنی مرز امکانات تولید می‌شود. (ص ۸۵)
گزینه‌های (۱) و (۳) نادرست و مدنظر هستند. گزینه (۱) نادرست است؛ زیرا زمانی که بازار در نقاط بالاتر از سطح تعادل قرار می‌گیرد (مانند دستمزد ۴۰ میلیون تومان)، شاهد افزایش عرضه و عدم تعادل «مازاد» هستیم.
گزینه (۳) نیز نادرست است؛ زیرا در نقاط زیر سطح تعادل (مانند سطح دستمزد ۲۵ میلیون تومان)، مازاد تقاضا توسط کارفرمایان برای استخدام نیروی کار وجود دارد.
(ب) واردات بی‌رویه محصولات تولیدشده، به دلیل کاهش سهم تولیدات داخلی از بازار، منجر به کاهش تولیدات واحدهای تولیدی و بروز رکود و ایجاد «بیکاری دوره‌ای» می‌شود. (ص ۸۷)
(پ) در دستمزد ۴۵ میلیون تومان در بازار نیروی کار جمعیت فعال ۱۰۰ نفر و جمعیتی که شاغل شده‌اند ۷۰ نفر است لذا شاهد مازاد عرضه هستیم؛ در نتیجه می‌توان جمعیت بیکار را به صورت زیر محاسبه کرد:

$$\text{نفر} \quad ۳۰ = ۱۰۰ - ۷۰ = \text{تقاضا} - \text{عرضه} = \text{مازاد عرضه نیروی کار} = \text{جمعیت بیکار}$$

$$\text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} \times ۱۰۰ \rightarrow \text{نرخ بیکاری} = \frac{۳۰}{۱۰۰} \times ۱۰۰ = ۳۰\%$$

(ص ۷۱) (فصل سوم، درس هشتم: نرخ بیکاری - بازار نیروی کار - انواع بیکاری)

۲۷. گزینه ۳ درست است.

(الف) نقدینگی یک کشور شامل تمام پول‌ها و سپرده‌های قابل دیدن و غیر قابل دیدن اعضای جامعه می‌شود (یعنی پول و شبه پول) سپرده‌های بلندمدت + سپرده‌های کوتاه‌مدت + سپرده‌های دیداری + چک پول‌ها + مسکوکات + اسکناس‌ها = نقدینگی کل
میلیون ۳,۶۰۰ + میلیون ۷۵۰,۳۶۰ + میلیون ۳۴۵ + (میلیون ۳,۶۰۰ × ۱/۴) = نقدینگی کامل
= ۵,۵۹۵,۳۶۰,۰۰۰ واحد پولی

(ب)

(مجموع سپرده‌های دیداری و کوتاه‌مدت) - (مجموع سپرده‌های دیداری، کوتاه‌مدت و بلندمدت) = ارزش پولی سپرده‌های بلندمدت
 میلیون ۱,۱۹۰ = (میلیون ۸۵۰ + میلیون ۱,۵۶۰) - میلیون ۳,۶۰۰
 واحد پولی ۱,۱۹۰,۰۰۰,۰۰۰ =

(پ)

سپرده‌های دیداری - مجموع سپرده‌های دیداری، کوتاه‌مدت و بلندمدت = مجموع سپرده‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت = حجم شبه پول
 واحد پولی ۲,۰۴۰,۰۰۰,۰۰۰ = میلیون ۲,۰۴۰ = میلیون ۱,۵۶۰ - میلیون ۳,۶۰۰ =

(ت)

۲,۰۴۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۵,۵۹۵,۳۶۰,۰۰۰ = شبه پول - نقدینگی کل = حجم پول
 واحد پولی ۳,۵۵۵,۳۶۰,۰۰۰ =

(فصل سوم، درس نهم: نقدینگی، ص ۹۸)

۲۸. گزینه ۱ درست است.

الف) دولت‌ها در شرایط مختلف از تعرفه‌های گمرکی به عنوان ابزاری برای حمایت از تولیدات داخلی و از پیمان‌های تجاری به عنوان وسیله‌ای برای گسترش روابط تجاری خود با سایر کشورها استفاده می‌کنند. (ص ۷۳)

ب) آنچه پشت سر امضای پیمان‌های تجاری و نقض آن‌ها بوده است، همان «منافع ملی» کشورها است و جمله کلینتون مصداقی بر تأیید همین مورد می‌باشد. (ص ۷۳)

پ) هر چند زندگی عموم انسان‌ها در جامعه شهری به دلیل تخصص‌گرایی بر مبنای اقتصاد تک‌محصولی است اما در فضای جهانی این نوع اقتصاد، نتیجه‌ای جز اقتصادی شکننده و آسیب‌پذیر نخواند داشت. (ص ۷۵)

(فصل دوم، درس هفتم: دولت‌ها و تجارت بین‌الملل - جنگ‌های تجاری و تحریم‌ها)

۲۹. گزینه ۱ درست است.

الف) کمبود میزان طلا و نقره در دسترس مردم یکی از مشکلات اساسی بر سر راه به کارگیری پول‌های فلزی بود. (ص ۹۵)
 ب) یکی از وظایف پول سنجش ارزش محصولات در مبادلات می‌باشد، همچنین زمانی که فرد این توانایی را دارد که مقداری پول را براساس تعیین و مقایسه ارزش آن نسبت به پول‌های دیگر به پول کشور دیگری تبدیل کند، یعنی از وظیفه سنجش ارزش پول استفاده کرده است. (ص ۹۸)

پ) روش کلی در تعیین میزان فقر مقایسه سطح توانایی افراد برای رفع نیازمندی‌های آن‌ها است، اما از آن‌جا که کافی بودن یا نبودن این شاخص‌ها به طور خاص به وضعیت نسبی رفاه گروه‌ها و طبقات جامعه برمی‌گردد، ممکن است میزانی از این شاخص‌ها که برای یک گروه کافی به نظر می‌رسد، برای گروه دیگر ناکافی باشد. (ص ۸۹)

ت) ناامید شدن و دل‌سرد شدن از کار و ترک جست‌وجوی کار، فرد را در گروه افراد غیرفعال قرار می‌دهد. تمام افرادی که فقط داشتن یک شغل و حرفه را در ذهن خود می‌پروراند اما به دنبال دستیابی به این آرزو نیستند به شرط اینکه سن آن‌ها ۱۵ سال به بالا باشد در گروه افراد غیرفعال قرار می‌گیرند. افراد زیر ۱۵ سال چه شاغل و چه بیکار به عنوان کودک معرفی شده و نقشی در نرخ بیکاری و نرخ اشتغال و یا گروه‌های فعال و غیرفعال ندارند. (ص ۸۵)

(فصل سوم، درس هشتم: بیکاری و رکود چه پیامدهایی دارند؟ - اشتغال و بیکاری - درس نهم: پول چیست؟ - وظایف پول)

۳۰. گزینه ۴ درست است.

الف) برای مقایسه بهتر شرایط موجود و شتاب قیمت‌ها در ماه‌های تیر و مرداد، بهتر است شاخص قیمت مصرف‌کننده برای تیرماه نیز محاسبه شود:

$$cpi_{\text{تیر}} = \frac{\text{هزینه سبد بازار در ابتدای تیر} - \text{هزینه سبد بازار در پایان تیرماه (ابتدای مرداد)}}{\text{هزینه سبد بازار در ابتدای تیر}} \times 100$$

$$cpi_{\text{تیر}} = \frac{22,400 - 14,000}{14,000} \times 100 \rightarrow \text{هزینه سبد بازار در تیر} = 60\%$$

با مقایسه نرخ تورم در ماه‌های تیر و مرداد متوجه می‌شویم که نرخ تورم در ماه مرداد کاهش داشته است و این کاهش به

معنای کاهش سطح عمومی قیمت‌ها نیست بلکه فقط سرعت افزایش قیمت‌ها کاهش یافته است. (صفحه ۱۰۱)

ب) نرخ رشد درآمد مورد نظر باید معادل نرخ تورم باشد تا قدرت خرید کارگر تغییر نکند. بنابراین خواهیم داشت:

$$1,800,000 = 6,000,000 \times 30\% + X \text{ درآمد}$$

تومان $6,000,000 + 1,800,000 = 7,800,000$: دریافتی جدید کارگر

(فصل سوم، درس نهم: چگونه نرخ تورم را محاسبه می‌کنند؟)

علوم و فنون ادبی

۳۱. گزینه ۲ درست است.

اصلاح سایر گزینه‌ها:

- (۱) موضوع کتاب تاریخ گزیده، تاریخ پیامبران، خلفای چهارگانه، خلفای بنی‌عباس و تاریخ ایران تا سال ۷۳۰ هـ. ق است. (در کتاب درسی به موضوع کتاب جامع‌التواریخ اشاره نشده است.)
- (۳) خواجهی کرمانی از غزل‌پردازان برجسته قرن هشتم است که غزل‌های او بر حافظ تأثیرگذار بوده است.
- (۴) نجم‌الدین رازی (معروف به نجم دایه) از منشیان و نویسندگان قرن هفتم است که کتاب مرصادالعباد من المبدأ إلى المعاد را در بیان سلوک دین و تربیت نفس انسانی نوشت. (علوم و فنون ادبی ۲ - صفحات ۱۵، ۱۶، ۱۷)

۳۲. گزینه ۴ درست است.

- عشاق‌نامه: فخرالدین عراقی در هر فصل از این مثنوی به یکی از مباحث عرفانی پرداخته و با تمثیل و حکایت آن را به پایان رسانده است.
 - تاریخ جهانگشا: نثر این کتاب مصنوع و دشوار است و در شرح تاریخ خوارزمشاهیان و فتح قلعه‌های اسماعیلیه نوشته شده است.
 - نفحات‌الأنس: این کتاب در قرن نهم به شیوه تذکره‌الاولیا در بیان حقایق عرفانی و ذکر احوال عارفان سروده شده است.
 - تذکره دولتشاه: به تشویق امیرعلی شیرنوازی در شرح احوال بیش از صدتن از شاعران ایرانی نوشته شده است.
- رد سایر گزینه‌ها:

- (۱) لمعات یکی دیگر از آثار فخرالدین عراقی است که به نظم و نثر است. تحفة‌الاحرار را جامی به شیوه منظومه‌های نظامی سروده است.
- (۲) تاریخ و صاف: در کتاب درسی توضیحی درباره نویسنده و موضوع این کتاب نیامده و صرفاً به عنوان نماینده جریان پیچیده‌نویسی از آن یاد شده است.
- المعجم فی معاییر اشعار العجم: از نخستین و مهم‌ترین آثار در علم عروض، قافیه، بدیع و نقد شعر به شمار می‌رود که نثر او در مقدمه مصنوع و در اصل کتاب، ساده و عالمانه است.
- (۳) تاریخ گزیده: تاریخ پیامبران، خلفای چهارگانه، خلفای بنی‌عباس و تاریخ ایران تا سال ۷۳۰ هـ. ق است.
- طبقات ناصری: نماینده جریان ساده‌نویسی در قرن هفتم است. (علوم و فنون ادبی ۲ - درس اول)

۳۳. گزینه ۴ درست است.

- درسی کردن عرفان و شرح اصطلاحات و پیچیده جلوه‌دادن مفاهیم عرفانی و در نتیجه کتاب‌های عرفانی مهم به نثر در این دوره نوشته نشد. (علوم و فنون ادبی ۲ - صفحه ۳۹)

۳۴. گزینه ۲ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

- (۱) نداند باغ ویران جز زبان باد نوروzy / به قول او کند ایدون همی آباد ویران‌ها (کاربرد «ایدون، ایدر، ابا، آبر و.....» در سبک عراقی بسیار اندک است و این کلمات در سبک خراسانی به کار می‌روند.
- (۲) و گر حدیث کنم تندرست را چه خبر / که اندرون جراحت‌رسیدگان چون است (این بیت مربوط به سبک عراقی است. واژه «اندرون» در این بیت اسم است و در معنای (دل و درون) به کار رفته است و باید دقت کنید که حرف اضافه‌ای که کاربرد آن در سبک خراسانی فراوان است نیست.)

۳) یکی مر عدل را سایه خدایی / یکی مر فضل را مهر پیمبر (کاربرد «مر» از ویژگی‌های زبانی سبک خراسانی است).
 ۴) چون نخواستی کت ز دیگر کس جگر خسته شود / دیگران را خیره‌خیره دل چرا باید خلید (کاربرد واژگان کهن مانند «خلید» از ویژگی‌های زبانی سبک خراسانی است). (علوم فنون ادبی ۲ - درس چهارم)
۳۵. گزینه ۱ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

۱) شبی گذاشته‌ام دوش خوش به روی نگار / خوشا شبا که مرا دوش بود با رخ یار (درونمایه این بیت وصال است که از مفاهیم مربوط به سبک خراسانی است).
 ۲) گر نه مرغ چمن از هم نفس خویش جداست / همچو من خسته و نالنده و دل‌ریش چراست (مفهوم هجران از این بیت دریافت می‌شود که از مفاهیم سبک عراقی است).
 ۳) ما به حور و روضه رضوان نداریم التفات / زانک مجلس روضه رضوان و شاهد حور ماست (مفهوم آسمانی بودن مقام معشوق که از مفاهیم سبک عراقی است از این بیت دریافت می‌شود).
 ۴) سر ارادت ما و آستان حضرت دوست / که هر چه بر سر ما می‌رود ارادت اوست (اعتقاد به قضا و قدر از مفاهیم سبک عراقی است). (علوم و فنون ادبی ۲ - درس چهارم)
۳۶. گزینه ۳ درست است.

دستور زبان عشق: اثر مرحوم قیصر امین‌پور است. آثار دیگر ایشان: در کوچه آفتاب، تنفس صبح، آیینه‌های ناگهان، ظهر روز دهم، و آثار منشورشان: طوفان در پرانتز، بی بال پریدن و سنت و نوآوری در شعر معاصر.
 تلخ و شیرین: اثر محمد علی جمال‌زاده است؛ آثار دیگر ایشان: یکی بود یکی نبود و راه‌آب‌نامه.
 صدای سبز: اثر سید علی موسوی گرمارودی است؛ آثار دیگر ایشان: خواب ارغوانی، برآشتن گیسوی تاک و گوشواره عرش ضیافت: اثر سید مهدی شجاعی است؛ بدوک، جای پای خون و کشتی پهلوی گرفته دیگر آثار ایشان هستند.
 رد سایر گزینه‌ها:

۱) مدیر مدرسه: جلال آل احمد - ظهور: علی مؤذنی
 ۲) از این ستاره تا آن ستاره: سلمان هراتی
 ۳) سه‌تار: جلال آل احمد (علوم و فنون ادبی ۳ - درس هفتم)

۳۷. گزینه ۴ درست است.

جریان نوگرایی با سرایش ققنوس تثبیت شد، نه افسانه. (علوم و فنون ادبی ۳ - ص ۷۱)

۳۸. گزینه ۳ درست است.

اصلاح سایر گزینه‌ها:

۱) رواج جریان شعری سمبولیسم اجتماعی (دوره سوم شعر معاصر)
 ۲) جدال بر سر شعر کهنه و نو (دوره اول شعر معاصر)
 ۴) شوهر آهو خانم و دهکده پرمال (زمان دوره مقاومت) هستند ولی سووشون مربوط به دوره سبک تلفیقی می‌باشد. (علوم و فنون ادبی ۳ - درس هفتم)

۳۹. گزینه ۴ درست است.

توضیح گزینه‌ها:

۱) در این بیت پسوند «ناک» در آتشناک ادات تشبیه است.
 ۲) پسوند «وار» در واژه ذره‌وار ادات تشبیه است.
 ۳) پسوند «گون» در واژگان سیم‌گون و سیماب‌گون.
 ۴) در این بیت «چو» حرف ربط است باید به معنی «چو» دقت کنید هرگاه به معنی «وقتی که» باشد حرف ربط است و ادات تشبیه نیست. (علوم و فنون ادبی ۲ - درس سوم)

۴۰. گزینه ۲ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

- (۱) تشبیه دارد. ۱- کوه اندوه ۲- کوه فراق ۳- تنش چون نالیست.
- (۲) تشبیه دارد. ۱- بوستان دلبری ۲- سروی مانند قد تو ۳- آسمان نیکویی ۴- ماهی چون رخ تو
- (۳) تشبیه دارد. ۱- تیر جفا ۲- سینه را جعبه کنم ۳- تیر جفا
- (۴) تشبیه دارد. ۱- دانه‌های خال ۲- خال او دام راه آدم گشت ۳- حلقه‌های مو، مار حلق شیطان شد. (علوم و فنون ادبی ۲ - درس سوم)

۴۱. گزینه ۲ درست است.

(الف) حافظ (مشبه)، سوسن (مشبه‌به)، به سان (ادات تشبیه)، ده زبان (وجه شبه)، حافظ (مشبه)، غنچه (مشبه‌به)، چو (ادات تشبیه)، مهر بر دهن بودن (وجه شبه) / پ (من (مشبه)، شمع (مشبه‌به)، صفت (ادات تشبیه)، سراپا سوختن (وجه شبه). بررسی سایر گزینه‌ها:

(ب) خرد (مشبه)، چشم جان (مشبه‌به) / این تشبیه از نوع بلیغ است و فقط دو رکن اصلی تشبیه (مشبه و مشبه‌به) ذکر شده است.

(ت) کنج قفس (مشبه)، گلشن (مشبه‌به) / این تشبیه از نوع بلیغ است و فقط دو رکن اصلی تشبیه (مشبه و مشبه‌به) ذکر شده است.

(ث) زلف (مشبه) کمند (مشبه‌به) / غمزه (مشبه)، پیکان (مشبه‌به) / ابرو - (مشبه) - کمان (مشبه‌به) چون (ادات تشبیه) (علوم و فنون ادبی ۲ - درس سوم)

۴۲. گزینه ۱ درست است.

(الف) «۵» تشبیه دارد. ۱- لب می‌گون/۲- لب‌ت شکر است ۳- لب‌ت شراب است. ۴- دل من نمک است. ۵- دل من کباب است. این بیت وجه شبه ندارد.

(ب) «۳» تشبیه دارد. ۱- سنگین دل ۲- سیمین بدن ۳- او مشک غماز است. «۱» وجه شبه دارد (نمی‌تواند بویش را پنهان بدارد).

(پ) «۲» تشبیه دارد. ۱- لب به لعل تشبیه شده و بر لعل مرجح شده است. ۲- سخن به لؤلؤ تشبیه و بر آن مرجح شده است. وجه شبه ندارد.

(ت) «۱» تشبیه مرکب دارد. طنین صدای خنده در ذرات جان به ریزش می به جام تشبیه شده است. «۲» وجه شبه دارد. ۱- آسمانی بودن ۲- خوش صدا بودن. (علوم و فنون ادبی ۲ - درس سوم)

۴۳. گزینه ۳ درست است.

نوع تشبیه در بیت سؤال، بلیغ است؛ زیرا از ارکان تشبیه فقط دو رکن اصلی (مشبه و مشبه‌به) آمده است. در گزینه ۳ هم «بر دیده» و «ابر زلف» تشبیه بلیغ هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) تشبیه در این بیت از نوع گسترده است. گل (مشبه)، رخ نگار (مشبه‌به)، مانست (ادات تشبیه).

(۲) تشبیه در این بیت از نوع گسترده است. خرقة‌ها (مشبه)، مه (مشبه‌به)، چون (ادات تشبیه)، منور (وجه شبه) / شال (مشبه) - گل (مشبه‌به)، چون (ادات تشبیه)، معطر (وجه شبه).

(۴) تشبیه در این بیت از نوع گسترده است. تو (مشبه)، لیلا (مشبه‌به)، داشتن حسن (وجه شبه)، من (مشبه)، مجنون (مشبه‌به)، عاشقی (وجه شبه). (علوم و فنون ادبی ۲ - درس سوم)

۴۴. گزینه ۲ درست است.

وزن بیت تکرار «مفاعیلن» است که با علائم هجایی داده شده (U - - -) مطابقت می‌کند. (توجه داشته باشید که کسره اضافه در هجای دوم مصراع اول اختیار بلند خوانده شدن مصوت کوتاه دارد و بدون در نظر گرفتن آن رکن اول معادل «مفاعیلن» به دست می‌آید. بهتر است ارکان دیگر شعر نیز بررسی شود).

بررسی وزن سایر ابیات:

- (۱) چهاربار تکرار «فعولن» در هر مصراع (توجه داشته باشید که واژه «نوشت» یعنی «بر تو نوش باد» را درست بخوانید).
- (۳) چهاربار تکرار «مستفعِلن» در هر مصراع.
- (۴) چهاربار تکرار «فعلاتن» در هر مصراع.
- (علوم و فنون ۲ - صفحات ۲۰، ۲۵)

۴۵. گزینه ۳ درست است.

وزن بیت «مفاعیلُ مفاعیلُ مفاعیلُ فعولن» است که رکن پایانی یک هجا کمتر از ارکان دیگر است.

بررسی وزن سایر گزینه‌ها:

- (۱) چهاربار تکرار «مفعولن» در هر مصراع.
 (۲) دوبار بار تکرار «مفتعلن مفاعلن» در هر مصراع (توجه داشته باشید که تعداد هجای مفتعلن با مفاعلن برابر است).
 (۴) چهاربار تکرار «مفتعلن» در هر مصراع.
 (علوم و فنون ۲ - صفحات ۲۰، ۲۵)

۴۶. گزینه ۴ درست است.

وزن بیت «مفتعلن مفتعلن مفتعلن فع» است که در آخرین رکن نادرست جدا شده است.

شکل درست: چهره من / رشک گل و / دیده خود / را
 کرده پر از / خون جگر / در طلب / خار
 بررسی وزن ابیات ناهمسان:

- (۱) چهاربار تکرار «مفاعیلن» در هر مصراع.
 (۲) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلن (در این وزن رکن اول نیز «فاعلاتن» است که به اختیار وزنی «فاعلاتن» شده است).
 (۳) چهاربار تکرار «مفتعلن» در هر مصراع
 (علوم و فنون ۲ - صفحات ۲۰، ۲۵)

۴۷. گزینه ۱ درست است.

وزن بیت «مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن» است. در بیت، کوتاه تلفظ شدن مصوت بلند / و / ی / و حذف همزه نیست؛ پس سایر گزینه‌ها حذف می‌شوند.

بررسی اختیارات بیت:

مصراع اول	سوسن کا	فوربوی	گل بن گو	هر فروش
نشانه‌های هجایی	- / - UU	U - U -	- / - UU	U - U -
مصراع دوم	زمی ز آر	دیب هشت	گشت ب هیش	ت برین
نشانه‌های هجایی	- U - U - UU -	U - U -	- UU -	- U - U

توجه داشته باشید که وزن بیت تنها در دو رکن آخر بدون هیچ اختیار وزنی آمده است و معیار سایر ارکان همان دو رکن است. در رکن اول و سوم مصراع اول «مفعولن» از ابدال دو هجای کوتاه میانی «مفتعلن» ساخته شده و در رکن اول مصراع دوم «مفاعلن» از قلب (جابه‌جایی) دو هجای اول «مفتعلن» ایجاد شده است.

در رکن پایانی بیت نیز «کسره اضافه» پس از «بهشت» بلند تلفظ شده است.

در پایان مصراع اول و نیم‌مصراع‌های اول و سوم بیت، «بوی»، «فروش» و «بهشت» هجاهای کشیده هستند که طبق اختیار وزنی بلند شمرده می‌شوند.

(توجه داشته باشید که در اوزان دولختی در پایان نیم‌مصراع‌ها مانند پایان مصراع‌ها هجای کوتاه و کشیده معادل هجای بلند در نظر گرفته می‌شود. همچنین مصوت بلند پیش از «ن» ساکن معادل مصوت کوتاه خوانده می‌شود؛ از این رو، هجای کشیده محسوب نمی‌شود).

(علوم و فنون ۳ - صفحات ۸۵ و ۸۶)

۴۸. گزینه ۳ درست است.

وزن شعر «فاعلاتن مفاعلن فعلن» است که رکن اول مصراع دوم بیت بر وزن «فاعلاتن» آمده است.

بررسی وزن ابیات سایر گزینه‌ها:

- (۱) فاعلاتن فاعلن فاعلاتن فاعلن
 (۲) فاعلاتن فاعلاتن فاعلن (توجه داشته باشید که گاهی اختیارات زبانی باعث دو وزنی (ذوب‌چین) شدن شعر می‌شود. در مصراع اول وزن «مفتعلن مفتعلن فاعلن» نیز درست است اما مصراع دوم تنها یک وزن دارد و معیار وزن کل بیت محسوب می‌شود).
 (توجه داشته باشید که در دو وزن بالا وزن اصلی رکن اول «فاعلاتن» است).
 (۴) فاعلاتن فاعلاتن فعلن (این وزن قابلیت اختیار آوردن «فاعلاتن» به جای «فاعلاتن» را دارد اما شاعر از آن بهره نبرده است).
 (علوم و فنون ۳ - ص ۸۴)

۴۹. گزینه ۴ درست است.

در این بیت هیچ یک از اختیارات وزنی دیده نمی شود.

بررسی اختیارات وزنی بیت پاسخ: ۱- حذف همزه آغازین در هجای هشتم مصراع اول «گوید او = گویدو» ۲- بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه (کسره اضافه) در هجای سیزدهم «چشمه خضر» ۳- کوتاه تلفظ شدن مصوت بلند / ی / در هجای نهم مصراع دوم «درزی» (توجه داشته باشید که در شمارش رکنی هجا پس از شمارش به ازای هر هجای کشیده یکی کم می کنیم. یعنی براساس تعداد هجای ارکان اختیار مصراع اول در هجای چهاردهم است اما چون «خشک» هجای کشیده است، پس اختیار در هجای سیزدهم است.)

با لَبْ خُشْ	ک گو یَ دو	قَصْ صِ یِ چَشْ	مِ یِ خَدْ ضَرْ
-UU-	-U-U	-UU-	-U/U-
بَرَقْدِ مَر	د می بُرَد	دَر زِ یِ عِشْ	قِ او قَدِ با
-UU-	-U-U	-U/U-	-U-U
مفتعلن	مفاعِلن	مفتعلن	مفاعِلن

بررسی اختیارات سایر ابیات:

۱) ابدال «مفتعلن» به «مفاعِلن» در رکن اول / بلند بودن هجای پایانی در پایان مصراع اول / حذف همزه در هجای چهارم رکن اول در مصراع دوم / بلند تلفظ شدن مصوت کوتاه در هجای اول رکن آخر مصراع دوم

سو سَن با	صَد زَ بان	اَز تَ نِ شا	نَم نَد داد
-U/-	-U-	-UU-	-U/-
گُفَت رُ وَز	مَن مَ جو	غَیِر دُ عا	وُ ثَ نا
-UU-	-U-	-UU-	-U/-
مفتعلن	فاعِلن	مفتعلن	فاعِلن

۲) ابدال «مفتعلن» به «مفعولن» در رکن سوم مصراع دوم / بلند بودن هجای پایانی مصراع در هجای چهارم مصراع دوم «گشاید» / حذف همزه در هجای پایانی مصراع دوم «اندرا = اندرا»

با لَبْ او	چِ خُش بُ وَد	گُفَت تْ شِ نِی	دُ ما جَ را
-UU-	-U-U	-UU-	-U-U
خا صِ کِ دَر	گشایَد دُ	گو یَدِ خا	چِ اَنَد را
-UU-	-U-U	-U/-	-U-U
مفتعلن	مفاعِلن	مفتعلن	مفاعِلن

۳) قلب «مفتعلن» به «مفاعِلن» در رکن اول و سوم مصراع اول / بلند تلفظ شدن مصوت کوتاه در هجای هشتم مصراع دوم «تو»

جَد لیلِ چُن	آ د می	جَد میلِ چُن	یو سُو فی
-U-U	-U-	-U-U	-U-
دَر صَفِ شَه	زا دِ گان	تُ زِ هَد نَر	سَر صَفِ فی
-UU-	-U-	-UU/-	-U-
مفتعلن	فاعِلن	مفتعلن	فاعِلن

(علوم و فنون ۳ - ترکیبی درس پنجم و هشتم)

۵۰. گزینه ۴ درست است.

وزن بیت «مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعّلن» است که همزه آغازین «آن» دوبار حذف شده و «فعّلن» در پایان هر دو مصراع به «فعّ لن» ابدال شده است.

بررسی اختیارات بیت پاسخ:

اَ سی رِ شِب	شِ کُ نَانِ چِند	نِ یا نِ دا	نا را
-U-U	--UU	-U-U	UU
بِ رِیزِ خُو	نِ دِ لَانِ خُو	نِ یا نِ صَهِ	با را
-U-U	--UU	-U-U	UU
مفاعیلن	فعلاتن	مفاعیلن	فعّلن

بررسی اختیارات در ابیات سایر گزینه‌ها:

(۱) در بیت تنها یکبار در هجای ماقبل آخر مصراع اول تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند صورت گرفته است. در هجای پایانی رکن سوم مصراع اول حذف همزه و در رکن دوم مصراع دوم «فعلاتن» به «مفعولن» ابدال شده است.

بِ خَا نِ عِش	قِ نِ شِشِ تَم	چِ شِی دَ مَز	نَ مَ کِ او
-U-U	--UU	-U-U	UU
چُ لُقِ مِ کَر	دَمِ خُدِ را	مَ را چِ عِش	قِ گَ لَوِ شَد
-U-U	-- UU	-U-U	--UU
مفاعیلن	فعلاتن	مفاعیلن	فعلاتن

(۲) اختیار امکان حذف همزه در بیت نیست. (همزه آغازین پس از مصوت حذف نمی‌شود). در دو هجای آغازین رکن پایانی مصراع اول (هجای ۱۳ و ۱۴) اختیار ابدال «فعلاتن» به «مفعولن» دیده می‌شود؛ در هجای هفتم مصراع دوم «رخ» اختیار بلند تلفظ شدن مصوت کوتاه به کار رفته است.

چِ جَا یِ شَب	کِ هِ زَا رَان	نِ شَا نِ دا	رَدِ عَا شِیق
-U-U	--UU	-U-U	-- UU
کَ مِینِ آش	کُ رُخِ زَر	دُ لَا غَ رِی	یِ نَ زَا رِی
-U-U	UU	-U-U	--UU
مفاعیلن	فعلاتن	مفاعیلن	فعلاتن

(۳) در بیت دو بار مصوت کوتاه بلند تلفظ شده اما مصوت بلند کوتاه تلفظ نشده است. (توجه داشته باشید که اولاً واژه «سوی» فریبتان ندهد و دوم این که هرگز در پایان بیت اختیار زبانی شکل نمی‌گیرد و بلند بودن هجای کوتاه «تو» اختیار وزنی است). در رکن اول مصراع دوم «مفتعلن» به «مفعولن» ابدال شده است.

سوی دِل	ما بِ نِ گَر	کَز هَ وَ سِ	دِپَ دَ نِ تْ
UUU- -	-UU- -	UUU- -	UUU- -
دُو لَتِ آن	جَا کِ دَ رو	حُسَ نِ تَبْگ	شَاد قَ با
- / - UU	-UU- -	-UU- -	-UU- -
مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن

(علوم و فنون ۳، ترکیبی درس پنجم و هشتم)

۵۱. گزینه ۲ درست است.

در بیت اختیار «قلب» دیده نمی‌شود. (توجه داشته باشید که در رکن آغازین مصراع دوم دو اختیار کوتاه تلفظ شدن مصوت بلند «سو» و بلند تلفظ شدن مصوت کوتاه / ی/ اختیار زبانی است و نباید آن را با قلب «مفتعلن» به «مفاعِلن» اشتباه گرفت.) نمایش اختیارات بیت:

نَ ماند تِپ	ری دَر تَر	کِ شِ قَ ضَا	کِ فَ لَک
-U-U UU	-- / - UU	-U-U /	-UU -
سو یِ دِ لَم	بِ سَرَن گُش	تِ اِم تِ حان	نَ گُ شود
-U / - -U-U	--UU	-U-U	/UU
مفاعِلن	فعلاتن	مفاعِلن	فعِلن

(علوم و فنون ۳ - ترکیبی درس پنجم و هشتم)

۵۲. گزینه ۳ درست است.

مفهوم بیت سؤال و سایر گزینه‌ها این است که اسیر دام و کمند عشق به دنبال رهایی از بند نیست. مفهوم گزینه ۳:

حتی اگر پرنده بهشتی در اشتیاق تو و در طلب تو پر و بال نزنند، گرفتار دام و قفس شود. (علوم و فنون ادبی ۲ - ص ۲۳)

۵۳. گزینه ۱ درست است.

تصویر بیت سؤال طلوع صبح و از بین رفتن تاریکی شب را نشان می‌دهد. با توجه به اینکه سؤال تصویر مقابل را خواسته است؛ پس باید به دنبال بیتی باشیم که غروب خورشید و فرارسیدن شب را تصویرسازی کند. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) به غروب خورشید و طلوع ماه اشاره شده که تصویر مقابل بیت سؤال است.

(۲) به بی‌ثباتی و غیر قابل اعتماد بودن مهر روزگار اشاره می‌کند.

(۳) این بیت به قدرت لایزال خداوند اشاره می‌کند که طلوع و غروب خورشید به دست اوست.

(۴) تصویر این بیت مشابه بیت سؤال است و به طلوع خورشید و غروب ماه اشاره می‌کند. ولی سؤال تصویر مقابل را خواسته است. (علوم و فنون ادبی ۲ - ص ۳۲)

۵۴. گزینه ۲ درست است.

مفهوم بیت سؤال: هرکسی محرم اسرار عشق نیست و بی‌خبران از موهبت عشق، قادر به درک اسرار نیستند.

در گزینه ۲ هم شاعر به این مفهوم اشاره کرده است که فقط عاشقان محرم اسرار عشق‌اند و او کسی را که این قابلیت را داشته باشد در اطراف خود نمی‌یابد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) در این بیت شاعر می‌گوید انسان‌ها که هیچ، حتی ملائک هم محرم اسرار الهی نیستند.

- ۳) عاشق به دنبال محرمی است که برای معشوق پیغامی بفرستد ولی کسی را نمی‌یابد.
- ۴) این بیت در رثای از دست رفتن عزیزی سروده شده است. (علوم و فنون ادبی ۳ - ص ۸۷)
۵۵. گزینه ۴ درست است.
- مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه ۴ بی‌توجهی معشوق به بی‌قراری‌ها و ناله و زاری عاشق است.
- مفهوم سایر گزینه‌ها:
- غم و اندوه فراوان عاشق است.
- (علوم و فنون ادبی ۳ - ص ۸۷)

جامعه‌شناسی

۵۶. گزینه ۴ درست است.
- عقاید و ارزش‌های جهان اسلام، فارغ از عملکرد قدرت‌های کشور استعمارگر سیاسی و با تلاش و کوشش عالمان مسلمان، از مرزهای سیاسی و جغرافیایی جوامع مختلف عبور کرد.
- پیدایش عرفان‌های دورغین، در واقع عدم توانایی فرهنگ جهانی در پاسخ به پرسش‌های ثابت و عقلانیت سطح اول بشر است. (جامعه‌شناسی ۲ - درس ۲، ص ۱۶)
- قدرت سیاسی جوامع اسلامی، در دوران استعمار، از طریق سازش با دولت‌های غربی، با قدرت استعمارگران پیوند خورد و استبداد ایلی و قومی، به صورت استبداد استعماری درآمد. (جامعه‌شناسی ۲ - درس ۴، صفحات ۲۹ و ۳۰)
۵۷. گزینه ۴ درست است.
- عبارت دوم نادرست است؛ زیرا در نگاه قرآنی، ادراک و آگاهی به انسان منحصر نمی‌شود. (جامعه‌شناسی ۲ - درس ۱، ص ۸)
- عبارت سوم نادرست است؛ زیرا فرهنگ‌هایی که به حقیقتی (نه عقلانیت) قائل نباشند، نمی‌توانند معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش‌های مختلف داشته باشند. (جامعه‌شناسی ۲ - درس ۲، ص ۱۵)
۵۸. گزینه ۲ درست است.
- دلیل استفاده دولت‌های استعمارگر از کودتای نظامی ← به قدرت رساندن نیروهای وابسته در راستای نیل به اهداف استعماری خود. (جامعه‌شناسی ۲ - درس ۳، ص ۲۴)
- هرچه با اندیشه و عمل انسان پدید می‌آید به این جهان تعلق دارد. (جامعه‌شناسی ۲، درس ۱، ص ۴)
- غلبه جهان‌بینی سکولاریستی در فرهنگ غرب، دینداران را ناگزیر ساخت رفتارها و هنجارهای دینی خود را با تفاسیر دنیوی توجیه کنند. (جامعه‌شناسی ۲ - درس ۵، ص ۳۸)
۵۹. گزینه ۳ درست است.
- بسیاری از نخبگان کشورهای اسلامی، از مکاتب و روش‌های مانند ناسیونالیسم و یا مارکسیسم استفاده می‌کردند که وحدت امت اسلامی را مخدوش می‌کرد. (جامعه‌شناسی ۲، درس ۴، ص ۳۲) فرهنگ جهانی باید روحیه تعهد و مسئولیت را در انسان‌ها ایجاد کند تا زمینه گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان شمول را فراهم آورد. (جامعه‌شناسی ۲، درس ۲، ص ۱۶)
- نخستین واکنش و جنبش اجتماعی در برابر ثروت شکل گرفت. ثروت دیگر نه یک امر خاکستری و خنثی بلکه ریشه بسیاری از ظلم‌ها و شرارت‌ها قلمداد شد و مالکیت، دزدی خوانده شد. (جامعه‌شناسی ۳، درس ۶، ص ۵۵)
۶۰. گزینه ۱ درست است.
- جامعه‌شناسی تبیینی با منحصر کردن علم به علم تجربی، ارزش‌های انسانی از جمله ارزش‌های سیاسی را قابل مطالعه علمی نمی‌داند از این رو با ارزش‌زدایی و معنازدایی از قدرت آن را به عنوان یک پدیده خنثی و فاقد معنا مطالعه می‌کند. جامعه‌شناسی تفسیری نیز، اگر چه امور سیاسی را پدیده‌هایی معنادار و ارزشی می‌داند اما صرفاً به توصیف ارزش‌ها و نظام‌های سیاسی بسنده می‌کند و ملاک و معیاری برای ارزیابی علمی آن‌ها ارائه نمی‌دهد به همین دلیل جامعه‌شناسان انتقادی معتقدند که رویکردهای تبیینی و تفسیری هر دو محافظه‌کارند و نه تنها هیچ راهکاری برای بهتر ساختن وضعیت موجود ندارند، بلکه انسان‌ها را در برابر وضعیت موجود منفعل و مجبور می‌سازند. (جامعه‌شناسی ۳ - درس ۶، ص ۶۷)

۶۱. گزینه ۲ درست است.

قدرت یک ضرورت اجتماعی است. در جامعه و زندگی اجتماعی، اعمال قدرت یا تبعیت برخی در برابر خواست و اراده دیگران اجتناب‌ناپذیر است و بدون آن خیلی از کارها شدنی نیست. (جامعه‌شناسی ۳- درس ۶، ص ۶۴)

بررسی عبارت‌های نادرست:

- ۱- تعریف یکپارچگی و انسجام برعکس یکدیگر گفته شده یعنی در واقع پیوند افراد انسجام است.
- ۲- نباید مواجهه بدبینانه و زاهدانه با قدرت داشته باشیم.
- ۴- شخصیت با قدرت اقناعی قرابت بیشتر دارد.

۶۲. گزینه ۱ درست است.

(الف) جامعه‌شناسی تفسیری، سیاست و قدرت را پدیده‌های معنادار و ارزشی می‌داند اما صرفاً به توصیف ارزش‌های سیاسی مختلف بسنده می‌کند. (جامعه‌شناسی ۳- درس ۶، ص ۶۷)

(ب) در نظام جمهوری اسلامی، ارزش‌های سیاسی و قوانین و مقررات اجتماعی با عقل و وحی شناخته می‌شود. (جامعه‌شناسی ۳- درس ۶، ص ۶۹)

(پ) هنجارها، رفتارها و نمادهای مختلف غربی ریشه در باورها و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب دارند. (جامعه‌شناسی ۲- درس ۵، ص ۳۷)

۶۳. گزینه ۲ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

(الف) رویکرد گزینشی جهان غرب به ابعاد معنوی و دینی جهان سبب پیدایش و رشد نهضت جدید دینی شده است. (جامعه‌شناسی ۲- درس ۵، ص ۳۸)

(ب) انسان مدرن خواسته‌های دنیوی و این جهانی خود را بدون آنکه نیازی به توجیه الهی و آسمانی داشته باشد به رسمیت می‌شناسد. (جامعه‌شناسی ۲- درس ۵، ص ۴۱)

(ت) ثروت، وجه و شکوهی به فرد عامل قدرت می‌دهد که همان اراده و قاطعیت اوست و موجب اطاعت اقناعی دیگران می‌شود. (جامعه‌شناسی ۳، درس ۶، ص ۶۱)

۶۴. گزینه ۴ درست است.

باورها و اعمالی را که نمی‌گذارند انسان حقیقت خویش و جهان هستی را درک کند، اغلال و سلاسل نام دارد (جامعه‌شناسی ۲، درس ۱، ص ۸) در بحران معرفت‌شناختی امکان تشخیص درست یا غلط بودن باورها و اندیشه‌ها و خوب یا بد بودن هنجارها و رفتارها از بشر سلب می‌شود. (جامعه‌شناسی ۲، درس ۵، ص ۴۳) دئیسم یعنی اعتقاد به خدایی که هیچ برنامه‌ای برای هدایت و سعادت بشر ندارد. (جامعه‌شناسی ۲، درس ۵، ص ۴۳)

۶۵. گزینه ۳ درست است.

- سازمان مهم‌ترین منبع قدرت در جوامع امروزی است. (جامعه‌شناسی ۳- درس ۶، ص ۶۱)

- دولت‌های استعماری غربی، بخش‌های مختلف جوامع اسلامی را تحت نفوذ و سلطه سیاسی خود درآوردند و با تکیه بر قدرت نظامی و صنعتی خویش بیشتر سیاستمداران و دولتمردان جوامع اسلامی را مغلوب ساختند. (جامعه‌شناسی ۲- درس ۴، ص ۳۱)

- غلبه قدرت‌هایی مانند سلجوقیان، خوارزمشاهیان، مغولان و عثمانی که در چارچوب فرهنگ قومی و قبیله‌ای رفتار می‌کردند نیز مانع می‌شد تا ظرفیت‌های فرهنگ اسلامی و ارزش‌های اجتماعی آن به‌طور کامل آشکار شود. (جامعه‌شناسی ۲- درس ۴، ص ۲۹)

۶۶. گزینه ۱ درست است.

- مشارکت مردمی، نقش مردم در تعیین سرنوشت سیاسی خود، مشارکت مردمی نام دارد. (جامعه‌شناسی ۳- درس ۶، ص ۶۸)

- با ارزش جهان شمول عدالت می‌توان از تفرقه بین جوامع و تباه شدن منابع و امکانات بشر پیشگیری کرد. (جامعه‌شناسی ۲- درس ۲، ص ۱۵)

- قومی که در اثر تهاجم نظامی شکست می‌خورد اگر هویت فرهنگی‌اش را حفظ کند با ضعیف شدن تدریجی قدرت نظامی مهاجم، می‌تواند استقلال سیاسی خود را به‌دست آورد و اگر فرهنگی غنی و قوی داشته باشد می‌تواند گروه مهاجم را در فرهنگ خود هضم کند و به خدمت گیرد. (جامعه‌شناسی ۲- ص ۲۱)

۶۷. گزینه ۲ درست است.

در دیدگاه دوم جهان ذهنی و فردی افراد تابع فرهنگ آنهاست و جهان تکوینی ماده خامی است که فرهنگ‌ها و جهان‌های مختلف در آن دخل و تصرف می‌کنند. (جامعه‌شناسی ۲ - درس ۱، ص ۸)

۶۸. گزینه ۳ درست است.

جامعه‌شناسان انتقادی، یافتن راهی برای دآوری علمی درباره ارزش‌های اجتماعی به‌ویژه در عرصه قدرت را ضروری می‌دانند و دست شستن از این آرمان بزرگ را مرگ سیاست و بن‌بست زندگی انسان معرفی می‌کنند. (جامعه‌شناسی ۳ - درس ۶، ص ۶۷)

۶۹. گزینه ۲ درست است.

- در استعمار اروپایی‌ها، موفقیت‌های ناشی از پیشرفت در زمینه‌های دریانوردی، فنون نظامی و اقتصاد صنعتی کسب کردند. استعمار اروپایی در سده هفدهم و هجدهم میلادی بزرگ‌ترین برده‌داری تاریخ بشریت را برملا کرد. (جامعه‌شناسی ۲ - درس ۳، ص ۲۳)

- در استعمار فرانسه جهان غرب بیش از ابزارهای نظامی، سیاسی و اقتصادی از ابزارهای فرهنگی و علمی به‌ویژه رسانه‌ها و فناوری اطلاعات استفاده می‌کنند. جهان غرب هویت فرهنگی دیگر کشورها را هدف قرار می‌دهد یعنی به عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌ها و فرهنگ‌های دیگر هجوم می‌برد و باورها و ارزش‌های فرهنگی خود را تبلیغ و ترویج می‌کنند.

(جامعه‌شناسی ۲ - درس ۳، ص ۲۵)

- امپریالیسم اقتصادی، قدرت اقتصادی یک کشور بازارها و مواد خام کشور دیگر را تصرف می‌کند. (جامعه‌شناسی ۲ - درس ۳، ص ۲۳)

۷۰. گزینه ۴ درست است.

در این نظام آزادی مهم‌ترین ارزش اجتماعی است و ثبات و رفاه و سلطه بر طبیعت از دیگر ارزش‌های مهم آن به شمار می‌روند. نظام سیاسی که سازگار با فرهنگ جهان غرب است و رویکرد سکولار و دنیوی دارد و هیچ حقیقت و فضیلتی را که مستقل از خواست مردم باشد به رسمیت نمی‌شناسد. (جامعه‌شناسی ۳ - درس ۶، ص ۶۹)

عربی

۷۱. گزینه ۲ درست است.

خطاها به ترتیب:

(۱) بالش

(یازدهم - ص ۳۱)

(۳) پرندگان (۴) جنبندگان / پرنده‌هایی / هیچ نیستند

۷۲. گزینه ۱ درست است.

خطاها به ترتیب:

(۲) دوستی کنیم

(یازدهم - ص ۲۶ - دوازدهم - ص ۳۹)

(۳) اطراف او (۴) پراکنده می‌شوند

۷۳. گزینه ۴ درست است.

خطاها به ترتیب:

(۱) کسی را / دوست ندارند

(۲) فرد خودپسند (۳) خودداری کنید (یازدهم - صفحات ۲ و ۶)

۷۴. گزینه ۳ درست است.

خطاها به ترتیب:

(۱) دوره جوانی / به ما / اطرافیان

(۲) اطرافمان (۴) پدر و مادر / جوان (یازدهم - صفحات ۲ و ۳)

۷۵. گزینه ۲ درست است.

خطاها به ترتیب:

(۱) جُعِل: قرار داده شود

(۳) الشجرة: درخت (۴) غَضَّ عینه: بر هم نهاد چشمش را

(دوازدهم - صفحات ۴۰ و ۴۴)

۷۶. گزینه ۲ درست است.

کان ... يحضن: در آغوش می‌گرفت (کان + فعل مضارع = ترجمه ماضی استمراری)
(یازدهم - صفحات ۱۰ و ۱۹ - دوازدهم - صفحات ۳۹ و ۴۴)

۷۷. گزینه ۱ درست است.

رد سایر گزینه‌ها:

(۲) يَرْض: خشنود شود / يُسْخَط: خشمگین شود (۳) لَيْرِضِي: تا خشنود شود (۴) الشاتم: دشنامگو
جهاد فی سبیل الله یک اصطلاح اسلامی است که به معنای تمام اعمال و سخنانی است که برای گسترش اسلام یا دفع دشمنی که مسلمانان را هدف قرار می‌دهد انجام می‌دهیم و شامل کل زندگی فرد و جامعه در زمینه‌های فکری، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است. و جهاد دارای مراتبی است از جمله آنچه بر هر مسئولی واجب است و جهادی که اگر بعضی از مسؤولین انجام دهند تکلیف از دیگران ساقط می‌شود. پس جهاد با خود و جهاد با شیطان بر هر مکلفی واجب است و جهاد با منافقین و کفار از دسته دوم است و مقصود از جهاد با منافقین جنگیدن نیست زیرا منافقین اسلام را نشان می‌دهند و آن را یک پوشش برای خود می‌گیرند، بلکه این جهاد از راه‌های دیگر، مانند افشای اسرار و اهداف شیطنانی آن‌ها و هشدار دادن به جامعه از آن‌هاست. پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: هیچ پیامبری از جانب خداوند بر امتی پیش از من مبعوث نشده است، مگر اینکه از امتش اصحابی داشت که از سنت او پیروی می‌کردند و از فرمان او پیروی می‌کردند و بعد از آن‌ها افرادی از طرف آن‌ها بودند که آنچه را می‌گفتند انجام نمی‌دادند و آنچه را که به آن‌ها امر نشده بود انجام می‌دادند. هر کس با دست و زبان و دل با آنان جهاد کند مؤمن است و امروز تحصیل و تعلیم و صبر در آن از بزرگ‌ترین جهادهاست و کارها به اتمام نمی‌رسد و صعود و ترقی جز با جهاد حاصل نمی‌شود. (یازدهم - درس ۱ و ۲ - دوازدهم - درس ۳ برگرفته از ... وجدالهم بالآئی هی أحسن) (یازدهم - ص ۱۱)

۷۸. گزینه ۳ درست است.

جهاد با کفار بر هریک از ما واجب است زیرا بخشی از زندگی اجتماعی ما است. (مطابق با متن: مبارزه با کفار از جمله جهادی است که با انجام دیگران از فرد دیگر ساقط می‌شود)
رد سایر گزینه‌ها:

- (۱) جهاد انسان با خودش عملی واجب است که شخصی نایب شخص دیگر نمی‌شود در آن (... واجباً علی کل مکلف ...)
- (۲) شکی نیست که منظور از جهاد در برابر منافقان جهاد فکری است. (هذا الجهاد بالوسائل الأخری)
- (۴) در جهاد اسلامی مجاهد سخن و عملش به منظور گسترش دین و دفع دشمنان است (... یعنی جمیع الأقوال و الأفعال ...)

۷۹. گزینه ۴ درست است.

یاران پیامبران و نمایندگان بعد از ایشان به سنت پیامبر زمان خود عمل می‌کردند. (در متن اشاره شده که نمایندگان بعد از آن‌ها آنچه را که به آن‌ها امر نشده بود انجام می‌دادند و آنچه را می‌گفتند عمل نمی‌کردند).
رد سایر گزینه‌ها:

- (۱) منافقان خودشان را پشت پرچم اسلام پنهان می‌کنند. (... يظهرون الإسلام و يتخذونه ساتراً ...)
- (۲) شخص مجاهد به دیگران یاد می‌دهد و می‌داند که جامعه با جهاد پیشرفت می‌کند. (فاليوم التعليم و إلا بالجهاد)
- (۳) کارها با جهاد به پایان می‌رسد و جهاد با زبان و دست است. (فمن جاهدكم لاتتمّ الأمور ... إلا بالجهاد)

۸۰. گزینه ۳ درست است.

رد سایر گزینه‌ها:

- (۱) أصحاب: اسم فعل ناقص است.
- (۲) يُؤْمرون: مجهول و ثلاثی مجرد است و فاعل آن محذوف می‌باشد.
- (۴) قام: مبنی است.

۸۱. گزینه ۲ درست است.

نَحْنُ به‌شکل نَحْنُ درست است (یازدهم - ص ۱۲ و ۱۹ - دوازدهم - ص ۳۸)

۸۲. گزینه ۱ درست است.

گزینه ۱ درست است؛ زیرا فعل آن یعنی عَوَّبَ مجهول است و وقتی فعل مجهول باشد فاعل آن ذکر نمی‌شود و در واقع حذف می‌گردد. (عَوَّبَ: فعل مجهول ماضی است که در باب مفاعلة می‌باشد و شکل مضارع آن به صورت تُعَاقِب در همین تمرین آمده است.)
ردّ سایر گزینه‌ها:

(۲) يُدَافِع فعل معلوم و فاعل آن (الجنود) است.

(۳) دَعَت فعل معلوم و فاعل آن (سفانة) و أَسْلَمُوا فعل معلوم و فاعل آن (ضمير واو) هستند.

(۴) يُسَلِّم فعل معلوم است و فاعل آن (المصلّون) است. (یازدهم - صفحات ۱۱ و ۲۵)

۸۳. گزینه ۲ درست است.

إِلَّا از ادات استثناء است که همزه آن به شکل مجرور است و به معنای (به جز) می‌باشد. (إِلَّا). اما در گزینه پاسخ آلا داریم که ترکیب حروف (آن + لا) می‌باشد. (دوازدهم - صفحات ۴۳ و ۴۴)
خداوند به ما دستور داده که بین کودکانمان فرق نگذاریم.
ردّ سایر گزینه‌ها:

(۱) کسی جز خدا همه چیز را نمی‌داند.

(۳) کسی دوست راستگو نیست به جز آنکه تو را به خاطر عیبت نصیحت می‌کند.

(۴) دانش‌آموزان به جز دانش‌آموز تنبل در انجام کارشان تلاش می‌کنند.

۸۴. گزینه ۳ درست است.

مَجْهَر اسم مفعول از باب تفعیل است.

ردّ سایر گزینه‌ها:

(۱) مَنْتَج اسم فاعل از باب إفعال و أَقْل اسم تفضیل هستند (یازدهم - ص ۲۲)

(۲) مَخَاطَب اسم مفعول از باب مفاعلة است.

(۴) نَاهِيْن اسم فاعل ثلاثی مجرد و منکر اسم مفعول از باب إفعال است.

۸۵. گزینه ۴ درست است.

عَمَال اسم فاعل است (مفرد آن: عامل) و مستثنی منه می‌باشد.

ردّ سایر گزینه‌ها:

(۱) تَلَامِيذ مستثنی منه می‌باشد و اسم فاعل نیست.

(۲) كَافِرِيْن اسم فاعل است؛ اما مستثنی است نه مستثنی منه

(۳) الْفَلَاحُون مستثنی منه است که اسم مبالغه می‌باشد و زارع اسم فاعل است که مستثنی می‌باشد.

(یازدهم - ص ۲۱ - دوازدهم - ص ۴۳)

تاریخ

۸۶. گزینه ۳ درست است.

گزینه پاسخ: نوشته‌های جغرافیایی اطلاعات بسیار بااهمیتی درباره آداب و رسوم، فرهنگ، نوع معیشت، آب و هوا، وضعیت اقتصادی، وضعیت نظامی، راه‌ها، کالاهای، قلعه‌ها، برج‌ها، بندرها و ... ارائه می‌دهند. (ص ۹)
اصلاح گزینه‌های نادرست:

(۱) سفرنامه‌ها اطلاعات مفیدی از زندگانی اجتماعی مردم ایران ارائه می‌کنند که در دیگر منابع کمتر دیده می‌شود. (ص ۷)

(تاریخ ۲ - درس ۱، صفحات ۲، ۷، ۹)

(۲) آثار و بناهای برجای مانده از دوره‌های تاریخی مختلف، به مورخان، برای فهم عمیق‌تر و بازسازی دقیق‌تر گذشته‌ها کمک می‌کنند. (ص ۲)

۴) سرودن منظومه‌های حماسی و تاریخی که در ایران پیشینه دیرینه‌ای داشت، در دوره مغولان رواج و رونق بسیاری یافت. (ص ۷)

۸۷. گزینه ۲ درست است.

گزینه درست: یکی از مشخصات آیین بت‌پرستی، بی‌اعتقادی به جهان پس از مرگ بود. آیات متعددی در قرآن مجید هست که دلالت بر این موضوع دارد. (ص ۲۳)

اصلاح گزینه‌های نادرست:

۱) بت‌پرستان، سنت ابراهیمی حج را نیز به جا می‌آوردند، اما آن را با عقاید، آداب و رسوم شرک‌آلود آمیخته بودند.

۳) برخی از عرب‌ها از جمله مردم شهر مکه «الله» را آفریننده جهان می‌دانستند.

۴) البته در کنار بت‌پرستان، معدودی از عرب‌ها بودند که به پیروی از حضرت ابراهیم، از پرستش بت‌ها امتناع می‌کردند و از گوشت قربانی آن‌ها نمی‌خوردند. اینان به حنفاء معروف شدند. (تاریخ ۲ - درس ۳، ص ۲۳)

۸۸. گزینه ۴ درست است.

از جمله شاخص‌ترین ارزش‌های حاکم بر نظام قبیله‌ای، افتخار به حسب‌ونسب، احترام به روابط خونی و خویشاوندی، اطاعت بی‌چون و چرا از رئیس یا شیخ قبیله و پشتیبانی بی‌قید و شرط از افراد قبیله در هر شرایطی بود. (تاریخ ۲ - درس ۳، ص ۲۱)

۸۹. گزینه ۳ درست است.

ترتیب وقایع تاریخی از سال نخست تا سال نهم هجری: نزول آیات جهاد - جنگ بدر - جنگ احد - جنگ خندق - صلح حدیبیه - دعوت سران امپراتوری‌ها و دولت‌های بزرگ و رؤسای برخی قبایل بزرگ عرب به اسلام - اسلام آوردن قبیله‌های عرب و فرمانبرداری از پیامبر (ص) - نزول سورة برات (تاریخ ۲ - درس ۴، صفحات ۳۷ تا ۳۹)

۹۰. گزینه ۳ درست است.

گزینه درست: سپاه مسلمانان در چند نبرد، نیروهای رومی و متحدان محلی آنان را شکست دادند و شهرها و آبادی‌های منطقه شام را یکی پس از دیگری، اغلب با پیمان صلح گشودند. (ص ۴۹) اعراب مسلمان طی نبردهایی، لشکریان رومی را شکست دادند و شهرهای مصر را یکی پس از دیگری به جنگ و یا به صلح گشودند. (ص ۵۱)

مصریان به دلایل مختلفی از حاکمیت امپراتوری روم بر سرزمین خویش ناخشنود بودند؛ از یک‌سو مالیات‌های سنگینی را به رومیان می‌پرداختند و از سوی دیگر اجازه نداشتند که به مقام‌های عالی برسند. علاوه بر آن، مسیحیان مصر اختلافات مذهبی شدیدی با رومیان داشتند.

گروه‌هایی از پیروان آیین یهود نیز که در اسکندریه و سایر نقاط مصر پراکنده بودند، به دلیل عدم حمایت امپراتور روم از آنان در برابر مسیحیان، از او ناخشنود بودند. فتوحات مسلمانان در مصر، بیشتر نتیجه مقاومت نکردن مردم آن سرزمین در برابر سپاه اسلام بود. (ص ۵۱) (تاریخ ۲ - درس ۵، ص ۴۹، ۵۰ و ۵۱)

۹۱. گزینه ۴ درست است.

الف) بی‌نتیجه ماندن قرارداد ۱۹۱۹ این نکته را به انگلیس‌ها یادآور شد که آگاهی مردم به‌خصوص بعد از اجرای مشروطه بالا رفته و نمی‌توانند مانند هندوستان، ایران را به خاک بریتانیا اضافه کند. (تاریخ ایران و جهان ۳ - درس ۷، ص ۹۲)

ب) پس از سرکوبی شورش خزل و بعضی شورش‌های دیگر، با توجه به امنیتی که رضاخان به وجود آورده بود، محبوبیت او افزایش یافت. (تاریخ ایران جهان ۳ - درس ۷، ص ۹۴)

پ) رضاخان در سمت وزارت جنگ از سال ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۲ ش، با دسیسه‌چینی و حمایت انگلیس، موقعیت خود را تثبیت کرد. (تاریخ ایران و جهان ۳ - درس ۷، ص ۹۴)

۹۲. گزینه ۱ درست است.

اصلاح عبارت‌های نادرست:

الف) رضاشاه در نهایت تصمیم گرفت ریل‌های راه‌آهن از شمال به جنوب کشیده شود و بندر ترکمن را به بندر شاهپور متصل نماید. (تاریخ ایران و جهان ۳ - درس ۷، ص ۹۶)

ب) در جنگ جهانی دوم مسیر راه‌آهن ایران به مهم‌ترین عامل ارتباطی نیروهای متفقین مبدل شد. (تاریخ ایران و جهان ۳ - درس ۷، ص ۹۶)

۹۳. گزینه ۲ درست است.

ترتیب رویدادها:

(الف) پادشاه ایتالیا به تشویق صاحبان صنایع، زمین‌داران و نظامیان که خواستار ایجاد دولتی مقتدر بودند، موسولینی را به نخست‌وزیری منصوب کرد. (۱۹۲۲ م) (تاریخ ایران و جهان ۳ - درس ۸، ص ۱۰۱)
(ت) با حمله هیتلر به شوروی (ژوئن ۱۹۴۱) معادله جهانی به زیان ایران به هم خورد و یک بار دیگر، شوروی و انگلستان علیه ایران متحد شدند. (تاریخ ایران و جهان ۳ - درس ۸، ص ۱۰۹)
(پ) با ورود نیروهای متفقین به برلین، هیتلر خودکشی کرد. ارتش شوروی بخش شرقی و نیروهای انگلیسی و آمریکایی قسمت غربی آلمان را به اشغال خود درآوردند. (مه ۱۹۴۵) (تاریخ ایران و جهان ۳ - درس ۸، ص ۱۰۸)
(ب) درحالی که نشانه‌های شکست و تسلیم شدن ژاپنی‌ها آشکار شده بود، دولت آمریکا دو شهر هیروشیما و ناگازاکی ژاپن را برای اولین بار در تاریخ با بمب اتمی ویران کرد. (اوت ۱۹۴۵) (تاریخ ایران و جهان ۳ - درس ۸، ص ۱۰۸)

۹۴. گزینه ۱ درست است.

تشریح گزینه نادرست: تولید صنعتی ژاپن در سال ۱۹۵۳ م به میزان تولید سال‌های آغازین جنگ جهانی دوم رسید.
مابقی گزینه‌ها طبق صفحه ۱۱۲ کتاب درست است. (تاریخ ایران و جهان ۳ - درس ۸، ص ۱۱۲)

۹۵. گزینه ۳ درست است.

سازمان ملل (در سال ۱۹۴۸م) با فشار شبکه صهیونیسم بین‌الملل و حمایت دولت انگلیس و آمریکا و سکوت بیشتر کشورهای مسلمان، این دولت جعلی را به رسمیت شناخت. این عامل سبب شد تا پیشنهاد تقسیم فلسطین توسط سازمان ملل تصویب شد. (تاریخ ۳ - درس ۸، ص ۱۱۳)

جغرافیا

۹۶. گزینه ۱ درست است.

تشریح گزینه نادرست:

معیارهای مربوط به عوامل طبیعی عبارت‌اند از ناهمواری، نوع خاک، پوشش گیاهی و کشت و معیارهای مربوط به عوامل انسانی عبارت‌اند از جمعیت، اقوام، دین، زبان، فرهنگ و نوع فعالیت اقتصادی.
بقیه موارد با توجه به متن کتاب جغرافیای ناحیه‌ای ۲ صفحات ۴ و ۵ درست است.

۹۷. گزینه ۴ درست است.

(الف) بارندگی سالانه بیابان‌ها کمتر از ۵۰ میلی‌متر است. (جغرافیای ناحیه‌ای ۲ - درس سوم، ص ۳۳)
(ب) بیابان‌های سرد عمدتاً در عرض‌های جغرافیایی بالا و یا در ارتفاعات زیاد قرار دارند. (جغرافیای ناحیه‌ای ۲ - درس سوم، ص ۳۳)
(پ) برخی نواحی به‌علت دوری از دریاها و منابع رطوبتی و یا شکل و جهت ناهمواری‌ها و قرار گرفتن در پشت کوه‌ها که از رسیدن توده هوای مرطوب به آن‌ها جلوگیری می‌کند، با خشکی هوا مواجه می‌شوند؛ مانند بیابان گبی یا تکله‌مکان.
(جغرافیای ناحیه‌ای ۲ - درس سوم، ص ۳۴)

۹۸. گزینه ۲ درست است.

(الف) دره‌های V شکل معمولاً بر اثر جریان آب رودها و فرسایش آبی، شکل می‌گیرند. (جغرافیای ناحیه‌ای ۲ - درس چهارم، ص ۴۴)
(ب) مرحله دوم فرسایش انتقال است. (جغرافیای ناحیه‌ای ۲ - درس چهارم، ص ۴۲)
(پ) در هوازدگی شیمیایی، ساختمان کانی‌ها و ترکیب شیمیایی سنگ‌ها تغییر می‌کند.
(جغرافیای ناحیه‌ای ۲ - درس چهارم، ص ۴۱)

۹۹. گزینه ۳ درست است.

بررسی موارد نادرست:

(الف) کلوته‌ها حاصل فرسایش بادی - آبی هستند. (جغرافیای ناحیه‌ای ۲ - درس چهارم، ص ۴۸)
(پ) تپه‌های ماسه‌ای چندین متر ارتفاع دارند و ارتفاع برخی تپه‌های ماسه‌ای در لیبی تا ۳۰۰ متر و در لوت ایران تا بیش از

۵۰۰ متر نیز می‌رسد. (جغرافیای ناحیه‌ای ۲- درس چهارم، ص ۴۸)
مابقی موارد با توجه به متن کتاب در صفحات ۴۷ و ۵۰ درست هستند.

۱۰۰. گزینه ۲ درست است.

بررسی موارد نادرست:

ب) درباره ارتفاع کوه‌ها و تپه‌ها و تفاوت آن‌ها با یکدیگر اتفاق نظری وجود ندارد؛ برای مثال در برخی منابع، ارتفاع کوه‌ها بیشتر از ۶۰۰ متر (حدود ۲۰۰۰ پا) و تپه‌ها کمتر از ۶۰۰ متر در نظر گرفته شده است. (جغرافیای ناحیه‌ای ۲- درس ۴، ص ۳۹)
پ) دشت‌ها از مهم‌ترین اشکال زمین هستند که با وسعت‌های مختلف، در همه قاره‌ها وجود دارند. آن‌ها بیش از یک سوم سطح زمین را پوشانده‌اند. (جغرافیای ناحیه‌ای ۲- درس ۴، ص ۳۹)

۱۰۱. گزینه ۱ درست است.

مونوریل، مترو و تراموا آلاینده‌گی کمتری دارد، تعداد زیادی از مسافران شهری را جابه‌جا می‌کند و ترافیک ندارد.

ب) مربوط به مسیرهای اتوبوس تندرو (BRT) است.

ت) مربوط به اتوبوس‌های برقی است. (جغرافیا دوازدهم - درس ۴، ص ۶۸)

۱۰۲. گزینه ۲ درست است.

بررسی عبارت نادرست:

دوچرخه وسیله‌ای مناسب برای سفرهای تا ۵ کیلومتر مسافت در شهرها است. دوچرخه نه تنها آلاینده هوا نیست؛ بلکه استفاده از آن، تأثیر زیادی بر سلامت افراد می‌گذارد. (جغرافیا دوازدهم - درس ۴، ص ۶۹)

۱۰۳. گزینه ۴ درست است.

- هرچه حجم محموله بیشتر باشد، هزینه حمل آن کمتر می‌شود.

- هرچه قیمت انرژی مصرف‌شده در یک شیوه حمل‌ونقل بیشتر باشد، هزینه حمل بیشتر می‌شود. (جغرافیا دوازدهم - درس ۴، ص ۶۲)

۱۰۴. گزینه ۳ درست است.

بررسی عبارت نادرست:

هرچه مجموع طول مسیرهای پیموده‌شده، از یک مکان به مکان‌های دیگر کمتر باشد، دسترسی آن مکان به سایر مکان‌ها بهتر است. (جغرافیا دوازدهم - درس ۴، صفحات ۶۱، ۶۴، ۶۵)

۱۰۵. گزینه ۳ درست است.

با توجه به آنکه متن سؤال بر عادلانه بودن دسترسی همه اقشار و طبقات اجتماعی تأکید دارد مسئله ایجاد تسهیلات برای افراد کم‌توان و دارای معلولیت، اقدامی است که در راستای عدالت و دسترسی افراد با توان کمتر به امکانات برابر حمل‌ونقل صورت می‌گیرد.

سایر موارد با وجود آنکه راهکارهای بهبود حمل‌ونقل شهری هستند اما در راستای عادلانه بودن دسترسی همه اقشار نیستند.

(جغرافیا دوازدهم - درس ۴، ص ۷۰)

منطق و فلسفه

۱۰۶. گزینه ۳ درست است.

در میان انبوه افکار و اندیشه‌های روزانه، گاه‌وبیگاه (نه همیشه، رد گزینه ۴) سؤال‌های بنیادین و نه روزمره (رد گزینه ۲) خاصی خودنمایی می‌کنند (نه انبوهی از سؤالات، رد گزینه ۱) که می‌توانند ساعاتی طولانی ما را به خود مشغول سازند از قبیل اینکه مقصود ما از آزادی چیست؟ ... خوشبختی و سعادت در گرو چیست؟ (فلسفه ۱- درس ۱، ص ۳)

۱۰۷. گزینه ۲ درست است.

فلسفه درباره یک موجود خاص بحث نمی‌کند، بلکه به بررسی اصل وجود و حقیقت جهان، طبیعت و انسان می‌پردازد.

(فلسفه ۱- درس ۱، ص ۱۰)

۱۰۸. گزینه ۴ درست است.

تقسیم وجود به دو قسم مادی و مجرد از ماده در وجودشناسی (فلسفه) بررسی می‌شود نه فلسفه مضاف (رد گزینه ۱)
شاخه‌های دانش فلسفه، آن دسته از دانش‌های فلسفی هستند که قوانین بنیادی وجودشناسی و معرفت‌شناسی را به محدوده‌های خاص منتقل می‌سازند و قوانین بنیادی آن محدوده از وجود را بیان می‌کنند. (رد گزینه ۳) امروزه دامنه این فلسفه‌ها بسیار توسعه یافته و ناظر به بسیاری از پدیده‌ها یا رشته‌های علمی، شاخه‌هایی از فلسفه شکل گرفته‌اند، مانند فلسفه فرهنگ، فلسفه تکنولوژی و فلسفه حقوق. (رد گزینه ۲) (فلسفه ۱ - درس ۲، ص ۱۴)

۱۰۹. گزینه ۴ درست است.

افلاطون در این تمثیل می‌خواهد نشان دهد که چگونه فلسفه، انسان را به سمت آزادی حقیقی هدایت می‌کند. البته، تمثیل غار مثالی برای استقلال در اندیشه و رهایی از عادت‌های غیرمنطقی نیز محسوب می‌شود. (فلسفه ۱ - درس ۳، ص ۲۴)

۱۱۰. گزینه ۲ درست است.

آموختن منطق توانایی تشخیص مغالطه‌ها و خارج کردن آن‌ها از باورهاست. (رد عبارت «الف»)
برخی افراد گاهی بدون اینکه دقت کنند، در زندگی خود، باوری را که مبنای آن یک مغالطه است، پذیرفته و بر اساس آن تصمیم می‌گیرند و عمل می‌کنند. (رد عبارت «ب»)
در بسیاری از مواقع، افراد یک جامعه افکار و عقایدی را می‌پذیرند که پشتوانه عقلی و منطقی محکمی ندارند، بلکه بر اثر مرور زمان و یا انتقال از نسلی به نسل بعد، به صورتی که عادت درآمده است و اکثر افراد جامعه، بدون دلیل آن‌ها را پذیرفته‌اند. (فلسفه ۱ - درس ۳، صفحات ۲۲، ۲۳، ۲۴)

۱۱۱. گزینه ۳ درست است.

ایران باستان یکی از سرزمین‌های فلسفه‌خیز بوده و حتی در تمدن‌های چین، هند، بین‌النهرین و مصر نیز (پیش از تمدن یونان) کم‌وبیش حکمت و فلسفه رواج داشته و آثار مکتوبی مانند اوپانیشادها و گاتاها برجای مانده است. (فلسفه ۱ - صفحه ۲۹)

۱۱۲. گزینه ۱ درست است.

پارمنیدس به مفاهیم «بودن» و «شدن» که از مفاهیم اصلی فلسفه هستند؛ توجه دقیق کرده و تفاوت آن دو را بیان کرده است. (رد گزینه ۲) (فلسفه ۱ - ص ۳۲) از تالس هیچ نوشته‌ای باقی نمانده است. (رد گزینه ۳) (فلسفه ۱ - ص ۳۱) برای نخستین بار فیثاغورس واژه کیهان را برای جهان استفاده کرد. (رد گزینه ۴) (فلسفه ۱ - درس ۴، ص ۳۱)

۱۱۳. گزینه ۳ درست است.

بسیاری از مردم (نه اندیشمندان) ... (رد گزینه ۱) سقراط عمر خود را مصروف اصلاح جامعه و شناساندن افکار مغالطه‌آمیز سوفیست‌ها کرد (رد گزینه ۴) در شرایطی که جامعه آن از حقیقت و فضیلت فاصله می‌گرفت و حق‌طلبی در سایه جدل و سخنوری ماهرانه کمرنگ می‌شد، قهرمانی به نام سقراط، پرچم علم و فضیلت را برافراخت. (فلسفه ۱ - ص ۳۷)

۱۱۴. گزینه ۳ درست است.

تعقل و استدلال، یک ابزار مشترک بین همه افراد است که بر اساس تربیت عقلانی، درجه‌بندی و متفاوت می‌شود. آدمی ابتدا عقل خود را با تمرین تقویت می‌نماید و سپس تصمیمات درست را در زمینه‌های مختلف می‌گیرد. (فلسفه ۲ - درس ۷، ص ۵۳)

۱۱۵. گزینه ۲ درست است.

عقل نظری درباره اشیا و موجودات و چگونگی آن‌ها بحث می‌کند و لذا حوزه علوم تجربی و برخی دانش‌های دیگر را در برمی‌گیرد. سایر موارد در عقل عملی بررسی می‌شوند که درباره رفتارهای اختیاری انسان و بایدها و نبایدها است. (فلسفه ۲ - درس ۷، ص ۵۵)

۱۱۶. گزینه ۴ درست است.

زیرا در این مرتبه از عقل، انسان توانایی درک مفاهیم (وجود، وحدت و ...) و قضایای بدیهی را دارد و امتناع اجتماع نقیضین از جمله بدیهیات و به عبارتی ام‌القضایا است. (فلسفه ۲ - درس ۸، ص ۲۴)

۱۱۷. گزینه ۱ درست است.

گزینه ۱ دیدگاه فرانسیس بیکن است (فلسفه ۲ - درس ۷، ص ۵۷) البته جان لاک نیز روش او را دنبال کرد (فلسفه ۱ - ص ۶۴)
علم از نظر او گوست کنت، منحصر به همین علم تجربی است و فلسفه، علم به حساب نمی‌آید. (فلسفه ۲ - ص ۵۷ زیرنویس)

۱۱۸. گزینه ۳ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) مرتبه فراتر رفتن از عقل بالقوه وجود دارد و آن عقل بالملکه است.

(۲) عقل بالقوه خودش معقول خودش نیست.

(۴) اگر چه عقل بالقوه هیچ‌گونه فعلیتی ندارد اما آمادگی دریافت علم مربوط به عقل بالملکه است ولی در مرحله سوم (عقل بالفعل) با تمرین و تکرار می‌تواند دانش‌هایی را کسب کند. (فلسفه ۲- درس ۸، صفحات ۶۴-۶۵)

۱۱۹. گزینه ۴ درست است.

نزد فیلسوفان مسلمان، اساس پذیرش هر اعتقاد و آیینی، «عقل» است (رد گزینه ۱) عالی‌ترین مرتبه شهود که وحی است مربوط به انبیاء الهی است (رد گزینه ۲) در وحی الهی امکان خطاپذیری نیست. (رد گزینه ۳) (فلسفه ۲- درس ۸، ص ۶۶)

۱۲۰. گزینه ۴ درست است.

زیرا این مورد با رشد تجربه گرایی در سده ۱۹ به بعد اتفاق افتاد. یادتان باشد فیلسوفان دوره جدید اروپا، عقل را صرفاً در معنای ابزار استدلال پذیرفته‌اند و اختلاف بین آن‌ها فقط درباره محدودۀ کارآمدی عقل است. (فلسفه ۲- درس ۷، صفحات ۵۶ و ۵۷)

روان‌شناسی

۱۲۱. گزینه ۲ درست است.

در روش علمی و برای انجام یک آزمایش صحیح و همچنین سهولت در اندازه‌گیری‌ها باید متغیر مورد نظر به شکل دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری تعریف شود. به این تعریف، «تعریف عملیاتی» می‌گویند. در تعریف عملیاتی، ویژگی‌های روان‌شناختی به صورت عدد یا مقدار بیان می‌شود. (درس اول - ص ۱۹)

۱۲۲. گزینه ۳ درست است.

- در مرحله کنترل نتیجه تحقیق گفته می‌شود و به صورت راهکار بیان می‌شود.
- تبیین به بیان «چرایی اتفاق افتادن یک پدیده» می‌پردازد، یعنی علل اتفاق افتادن را بیان می‌کند.
- منظور از توصیف «چیستی مفهوم و موضوعی» است که قصد مطالعه و بررسی آن را داریم.
- در پیش‌بینی احتمال وقوع یک رفتار در آینده بررسی می‌شود. (درس اول - صفحات ۱۴ و ۱۵)
در عبارت اول راهکار برای جلوگیری از فراموشی داده شده است. پس مرحله نتیجه تحقیق است یعنی کنترل.
در عبارت دوم، علت فراموشی اطلاعات در حافظه کوتاه‌مدت بیان شده است پس مربوط به هدف دوم روان‌شناسی یعنی تبیین می‌باشد.

۱۲۳. گزینه ۱ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

- مهارت‌های حرکتی ظریف مانند بستن بند کفش و یا بستن زیپ کاپشن مربوط به رشد جسمانی - حرکتی است.
- راستگویی و احترام به بزرگ‌ترها مربوط به رشد درک اخلاقی است.
شرح جنبه‌های مختلف رشد:
شناختی: رشد شناختی به رشد توانایی‌های مرتبط با فرآیندهایی همچون توجه، ادراک، حافظه، استدلال، قضاوت، حل مسئله، تصمیم‌گیری و توانایی‌های زبانی کودک اطلاق می‌شود.
اجتماعی: انسان موجودی اجتماعی است و از بودن با دیگران لذت می‌برد. بازی با سایر کودکان، لبخند زدن و ترس از غریبه‌ها مثال‌هایی از رشد اجتماعی است.

هیجانی: ترس، خشم و محبت سه هیجان ساده و مربوط به به رشد هیجانی است. اصرار بر خواسته، خشمگین شدن، ابراز محبت و حس آرامش داشتن همگی شکل‌های مختلف هیجان است. (درس دوم - صفحات ۴۶ تا ۵۱)

۱۲۴. گزینه ۴ درست است.

به دلیل تغییرات فیزیولوژیکی و هورمونی در دوره نوجوانی، تحریک‌پذیری نوجوانان افزایش می‌یابد و حالات هیجانی آنان

به سرعت تغییر می کند.

بررسی سایر گزینه ها:

(۱) احساس خودمختاری مربوط به رشد اجتماعی است.

(۲) بلوغ جنسی مربوط به رشد جسمانی است.

(۳) احساس منحصربه فرد بودن اغراق آمیز یکی از پیامدهای تغییرات شناختی نوجوانان است. (درس دوم - ص ۵۳ تا ۶۲)

۱۲۵. گزینه ۳ درست است.

سبک پردازش افراد و انتظارات آن ها باعث می شود تا محرک خاصی انتخاب شود.

بررسی سایر گزینه ها:

(۱) در جست و جو به دنبال یافتن یک محرک مکانی در زمینه یا بافت مکانی هستیم.

(۲) اطلاعات موجود در حافظه موجب توجه به محرک هایی می شود که از آن ها اطلاعاتی در حافظه داریم.

(۴) آماده سازی زمانی اتفاق می افتد که شناخت محرک معینی، تحت تأثیر ارائه پیشین همان محرک یا محرک شبیه آن قرار می گیرد.

(درس سوم - صفحات ۷۴، ۷۵)

۱۲۶. گزینه ۲ درست است.

- در خطای مولر - لایر با اینکه دو خط باهم برابرند اما خطی که پیکان واگرا دارد را، بلندتر ادراک می کنیم.

- در خطای ادراکی پونزو خط نزدیک به رأس تقاطع را بلندتر ادراک می کنیم. (درس سوم - ص ۸۲)

۱۲۷. گزینه ۱ درست است.

با توجه به نوع اطلاعات، حافظه به دو نوع معنایی و رویدادی تقسیم می شود. در حافظه معنایی، دانش عمومی ذخیره می شود؛

بین افراد مختلف مشترک است. اطلاعات آن از سازمان دهی مفهومی و ساختاری (مانند طبقه بندی ها، مجموعه ها و ...)

برخوردار هستند. مانند مثال های ذکر شده دوم و سوم (سردترین نقطه و بد بودن دروغ گوئی)

حافظه رویدادی دربرگیرنده تجربه مشخصی است که به یک زمان و مکان مشخص مربوط می شود؛ این حافظه به دانش

اختصاصی فرد گفته می شود. (یادگیری زبان انگلیسی در هفت سالگی تجربه شخصی است) (درس چهارم - صفحات ۹۷، ۹۸)

۱۲۸. گزینه ۲ درست است.

بسیاری از فراموشی ها در عمل ناشی از کم توجهی و نبود رمزگردانی است. زهرا تعداد شال و روسری های خود را رمزگردانی

نکرده است.)

در مثال تست، امید به دلیل نگرانی از آسیب رسیدن احتمالی به جزوه درسی اش فراموش می کند جزوه را با خود به همراه

بیاورد. تأثیر عوامل عاطفی بر حافظه هم به صورت مثبت است و هم به صورت منفی.

با گذشت زمان اطلاعات حافظه کهنرنگ و کمرنگ تر می شود. (رویا به خاطر گذشت زمان نام معلم سوم ابتدایی خود را به یاد نمی آورد)

بررسی سایر گزینه ها:

(۱) تداخل اطلاعات به دلیل اینکه اطلاعات جدید به اطلاعات آموخته شده قبلی اضافه می شوند، به وجود می آید.

(۳) برای اینکه اطلاعات را از حافظه بیرون بکشیم (بازیابی کنیم) نیاز به نشانه یا سرنخ داریم. اگر نشانه ها درست و تعدادشان

کافی نباشد در مرحله بازیابی دچار مشکل می شویم. (درس چهارم - صفحات ۹۹ تا ۱۰۱)

۱۲۹. گزینه ۴ درست است.

- در مسئله های خوب تعریف شده (مانند مسئله ب) موقعیت اولیه و اقدامات احتمالی آن مشخص است. هدف معلوم است و اگر

مراحل را به درستی طی کنیم به هدف (راه حل مسئله) می رسیم.

- در مسئله های خوب تعریف نشده (مانند مسئله الف) اقدامات مشخص و استاندارد نداریم و نمی دانیم آیا استفاده از این

اقدامات ما را به هدف مورد نظر می رساند یا خیر.

شاخص های تقسیم بندی انواع مسئله:

۱- شناسایی موقعیت اولیه

۲- فهرست اقدامات یا راهبردهای در دسترس

۳- تعریف دقیق هدف

۴- امکان تضمین دستیابی یا عدم دستیابی به هدف (درس پنجم - ص ۱۱۸)

۱۳۰. گزینه ۳ درست است.

ناتوانی در حل مسئله، وضعیت عاطفی ناخوشایندی را ایجاد می‌کند که «ناکامی» نام دارد. ناکامی باعث پرخاشگری می‌شود. هر قدر شهروندان جامعه از مهارت‌های حل مسئله آگاه باشند، احتمال استفاده از روش‌های تهاجمی و پرخاشگری کمتر خواهد بود. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) درماندگی آموخته‌شده زمانی ایجاد می‌شود که بین تلاش و فعالیت خود و نتایج کار رابطه‌ای نمی‌بینیم، دست از کار می‌کشیم.
(۲) ناتوانی در حل مسئله علاوه بر ناکامی، باعث فشار روانی هم می‌شود اما تخریب صندلی‌های استادیوم ناشی از ناکامی و پرخاشگری است نه فشار روانی.

(۴) تعارض محصول ناتوانی در تصمیم‌گیری است. (درس پنجم - ص ۱۳۰)

۱۳۱. گزینه ۲ درست است.

در تعارض گرایش - گرایش، فرد برای انتخاب دو موضوع جذاب و خواستنی تردید دارد کدام‌یک را برگزیند. (در مثال تست مهتاب بین رفتن به خانه مادر بزرگ یا خانه دوستش باید یکی را انتخاب کند). بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) در تعارض اجتناب - اجتناب فرد با دو گزینه نامطلوب و ناخواستنی روبه‌رو است و مجبور به انتخاب یکی از آن‌هاست.

(۳) ناکامی، ناتوانی در حل مسئله است. در مثال تست فرد با تصمیم‌گیری روبه‌رو است.

(۴) در تعارض گرایش - اجتناب فرد بین دو امر خواستنی و ناخواستنی باید تصمیم بگیرد. (درس ششم - صفحات ۱۵۳ و ۱۵۴)

۱۳۲. گزینه ۴ درست است.

- محمد بین دو گزینه باید انتخاب کند پس ساده است و از نظر اهمیت نیز معمولی و فردی است.

- تصمیم‌گیری فرماندهان ارتش گروهی، مهم هست و پیچیده، یعنی اولویت‌های زیادی در آن وجود دارد.

- انتخاب فرید هم مهم است و هم تعداد اولویت‌های او زیاد است؛ پس پیچیده بوده و در نهایت تصمیم فردی است.

(درس ششم - ص ۱۲۹)

۱۳۳. گزینه ۲ درست است.

ملاک تصمیم‌گیری احساسی عواطف و هیجانات زودگذر است. دوست داشتن صرف و علاقه برای انتخاب شغل معلمی کافی نیست.

(۱) اعتماد افراطی است.

(۳) سبک تصمیم‌گیری اجتنابی است.

(۴) سبک تصمیم‌گیری وابسته است. (درس ششم - ص ۱۴۴)

۱۳۴. گزینه ۴ درست است.

- کوچک شمردن خود، دست‌کم گرفتن خود، ترسو بودن و اعتماد به نفس پایین، مانع تصمیم‌گیری درست می‌شود. دونده به دلیل عدم اعتماد به نفس، تصمیم‌گیری درستی ندارد.

- معلم نتوانست هیجانات خود را کنترل کند و دانش‌آموز را اخراج کرد.

- مادر به دلیل دوست داشتن فرزند خود، از او طرفداری و جانبداری می‌کند. (سوگیری تأیید) (درس ششم - صفحات ۱۴۹ و ۱۵۰)

۱۳۵. گزینه ۳ درست است.

در تصمیم‌گیری‌های پیچیده و مهم، از روش میان‌بر استفاده می‌شود. استفاده از روش میان‌بر (حذف تک‌تک جنبه‌ها) کمک‌کننده خوبی است. در این مثال آقای صالحی اول آپارتمان‌هایی که بیشتر و کمتر از ۸۰ متر است را حذف می‌کند. گام بعدی این است که فقط آپارتمان‌های دو خوابه را انتخاب کند. در گام بعد آپارتمان‌های دارای پارکینگ را حذف می‌کند. در نهایت آپارتمان خود را بین ۲۰ آگهی انتخاب می‌کند. بنابراین تصمیم‌گیری بین ۲۰ گزینه به مراتب راحت‌تر از چند صد گزینه است. (درس ششم - ص ۱۵۴)

